

1.	Наслов на наставниот предмет	АНАТОМИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ , Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Светлана Јовевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со анатомијата како морфолошка наука, совладување на стручната терминологија, комплетно изучување на локомоторниот систем на екстремитети. Запознавање со анатомијата на градниот кош, абдоменот и карлицата, како синтопските, скелетотопските и холотопските соодноси на органите во овие телесни празнини.				
11.	Содржина на предметната програма <u>Теоретска содржина:</u> 1. Вовед во анатомијата и остеологијата, видови на коски, составни делови на коски, стручна терминологија, коски на неподвижниот и подвижниот дел на горниот екстремитет, коски на неподвижниот и подвижниот дел на долниот екстремитет, коски на градниот кош и трупот 2. Вовед во синдезмологијата, поим за зглоб, составни делови на зглобот, видови на зглобови, синдезмологија на горниот екстремитет, трупот и долниот екстремитет 3. Миологија, ангиологија и неврологија на горен екстремитет, миологија, ангиологија и неврологија на долен екстремитет 4. Ориентација на коски: клучна коска, лопатка, надлактица, коски на подлактица, и делови на градниот кош, градба на дојката, Органи на ситем за дишење и систем за крвоток. Абдоминален сид-мускули, васкуларизација, инервација, соодноси 5. Органи во абдоминалната празнина-перитонеум, хранопровод, желудник, органи во абдоминалната празнина-тенко, дебело црево, хепар, жолчни патишта, панкреас 6. Слезенка, бубрег, надбубрежна жлезда, уринарни патишта, карлична празнина-граница и градба; мочоводни органи, женски полови органи, машки полови органи 7. Артерии на главата и вратот, венски и лимфни садови во главата и вратот 8. Кранијални нерви-број, номенклатура, соодноси, инервациони подрачја 9. Органи на главата и вратот-топографија, соодноси, ендокрини жлезди 10. Органи од дигестивниот систем и од респираторниот систем во глава и врат 11. Сетилни органи, око и уво, нервен систем, градба, видови на нервни влакна, поделба на нервниот систем, коморен систем 12. Рбетен, ромбест, среден мозок, меѓумозок, голем мозок, обвивки на мозокот <u>Практична содржина:</u> 1. Ориентација на коски: клучна коска, лопатка, надлактица, коски на подлактица Скелет на шака: рачје (китка на шака), метакарпални коски и коски на прстите, граден кош и рбет, скелет на појасот на долниот екстремитет-карлична коска; скелет на крсна и тртична коска, скелет на натколеница-бутната коска, и коски на потколеница-голеница, лисница, чашка				

	2.Скелет на стапалото-коски на ножјето, доножјето и прстите на стапалото Зглобови на горниот екстремитет, градниот кош и рбетот, зглобови на долниот екстремитет, мускули и крвни садови на горен екстремитет 3. Мускули и крвни садови на долен екстремитет, инервација на горен и долен екстремитет, граден кош-градба на сидови, поделба на медијастинум, граници, состав, топографија,медијастинални органи-соодноси; градба и топографија на системот за дишење 4.Градба на системот за крвоток-срце и големите крвни садови; топографија и соодноси,абдоминален сид-градба: мускули, соодноси на мускулите со органите, васкуларизација и инервација Ориентација во абдоминална празнина-перитонеум, хранопроводник, желудник, топографија и соодноси, 5.Топографија на органи во абдоминалната празнина-градба и ориентација на тенко и дебело црево, ориентација на модели на хепар, жолчни патишта, панкреас,ориентација на модели на слезенка, бубрег, надбубрежна жлезда, анатомија на уринарни патишта 6.Карличен сид-градба, топографски соодноси на органите, карлични органи,Карлична празнина-мочоводни органи, соодноси со другите органи,васкуларизација и инервација, женски полови органи-ориентација, соодноси со другите органи,машки полови органи-ориентација, соодноси со другите органи. Карлични мерки, дистанции, конјугати и диаметри на карлица. Видови карлици. Движења на карлицата при раѓање. 7.Васкуларизација на главата и вратот ,венски, лимфен систем на главата и вратот 8.Кранјални и спинални нерви, усна празнина 9.Органи на дигестивниот систем сместени во главата и вратот ,органи на респираторниот систем сместени во главата и вратот 10.Носна празнина-анатомски делови, градба, функција,ендокрини жлезди- топографија, соодноси 11.Око-анатомска градба, соодноси, анатомија на орбита, уво-анатомска градба, соодноси со други органи 12.Сетилни органи за вкус, мирис, допир и рамнотежа,вегетативен нервен систем Забелешка: На теоретската и практичната настава е ставен посебен акцент на анатомските регии на абдомен и карлица, каде се навлегува во детали, особено за карлични мерки, неопходно потребни во акушерството.			
12.	Методи на учење: Интерактивна настава, поединечни консултации со студенти, вежби на фантоми во кабинет за анатомија.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа
		16.3.	Домашно учење	80 часа
17.	Начин на оценување			

	17.1.	Тестови	40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови
	17.3.	Активност и учество во настава	20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит	30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Шуманов, Ѓ и сор.	Анатомија на човекот-скрипта	УГД 2007
		2.	А. Карговска-Клисарова, Н. Ѓорѓевиќ, Д. Лазарова	Анатомија на човекот-Остеологија	Просветно дело
			А. Карговска-Клисарова А. Карговска-Клисарова А.Карговска-Клисарова, Д. Џидрова, А. Стратеска-Зафироска Н. Христова-Ѓорѓевиќ, А. Карговска-Клисарова	Анатомија на човекот-Рака и граден кош Анатомија на човекот-Нога Анатомија на човекот-Абдомен Анатомија на човекот-Карлица	
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Sinelnikov	Анатомски атласи на човекот (I,II,III дел)	
		2.	F.N. Netter	Atlas of human anatomy	

1.	Наслов на наставниот предмет	ОСНОВИ НА ХУМАНА ГЕНЕТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Дарко Бошнаковски			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Едукација на студентите за основните клеточната градна и генетски принципи и законитости кои важат при наследувањето, како и променливоста на наследниот материјал.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Предавања:</u> - Вовед во хуманата генетика; Цитолошки основи на наследувањето.Морфологија, физиологија и градба на клетка. - ДНК и РНК; Транскрипција, транслација, репликација на ДНК. - Наследување на својствата- принципи, интеракции на гени. Гени –поим, структура и функција. Генетско наследување: геном,генотип,генетски код, алели, пенетрабилност и експресивност на гени - Градба и функција на хромозомот. Видови и анализа на хромозомите. - Митоза и Мејоза; Генетска регулација на клеточната делба. - Автосомно и рецесивно наследување. - Х-поврзано наследување; интермедиерно и кодоминантно наследување. Автосомни и Х-поврзани генетски болести - Нумерички хромозомски аберации: анеуплоидија, хетероплоидија, моносомија, нулисомија, трисомија. Структурни аберации : делеции, дупликации, транслокации , инверзии. - Мутации. Мутагени фактори. Генетска основа на малигнитет (канцер). - Епигенетика. - Генетско тестирање. Генетски инжинеринг. Генетско советување. Толкување резултати од NIPT, амниоцентеза и хорион-биопсија. - Генетска терапија <u>Вежби:</u> - Запознавање со принципите на молекуларно-биолошки и генетски техники. Основни принципи при работа во молекуларно-биолошка и генетска лабораторија. - Основни принципи на наследувањето.Менделеево наследување. - Наследување на комплексни генетски заболувања. - Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на ДНК. - Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на РНК. - Изолација, квантификација, сепарација и визуализација на протеини. - Полимеразна верижнареакција(PCR),RT-PCT, qPCR. - Флуоресцентна in situ хибридизација (FISH) - Имунобоење. - Western blot и southern blot.				

	11. Анализа на ДНК секвенција. Користење на бази на податоци. 12. Популациона генетика.			
12.	Методи на учење: <u>Теоретска настава</u> Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. E-learning. Постојан контакт on-line со студентите. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. <u>Практична настава</u> Практични лабораториски вежби во мали групи. Аудиториски вежби. Завршна вежба.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

2	Литература		
2	22.1.	Задолжителна литература	

		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Дарко Бошнаковски	Молекуларна биологија со генетика	УГД	2013
		2.				
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Essentials of Genetics	Klug, Cummings and Spencer	Benjamin Cummings	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ХИСТОЛОГИЈА СО ЕМБРИОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ , Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Невенка Величкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со хистолошката градба, структура и функција на сите типови ткива, органи и органски системи кај човек.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава 1. Епителни или покровни ткива 2. Сврзно ткиво 3. Мускулно ткиво 4. Нервно ткиво 5. Гастроинтестинален систем 6. РЕС 7. Респираторен систем. Урогенитален систем 8. Нервен систем. Ендокрин систем 9. Сперматогенеза и оогенеза 10. Ембрионален развој 11. Органогенеза 12. Плацентација Практична настава 1. Изработка на трајни хистолошки препарати 2. Епителни или покровни ткива 3. Соединително ткиво 4. Мускулно ткиво 5. Нервно ткиво 6. Гастроинтестинален систем 7. Жлезди во гастроинтестинален систем 8. РЕС 9. Респираторен систем. Урогенитален систем 10. Нервен систем. Ендокрин систем 11. Сперматогенеза и оогенеза 12. Плацента, хистолошка градба на плацента, Ембрионални листови, Фетални мембрани				
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, семинариуми, истражувачки и практични активности				
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часа

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часа
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа
		16.3.	Домашно учење	80 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

2	Литература				
2	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Основи на хистологијата	Луис Карлос Жунквеира, Хосе Карнеиро	
		2.	Нада Митева	Хистологија со ембриологија	
		3.	Невена Костовска, Лилјана Миленкова	Хистологија со ембриологија	
	22.2.	Дополнителна литература			

1.	Наслов на наставниот предмет	КОМУНИКАЦИСКИ ВЕШТИНИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање на студентите со природата, структурата, карактеристиките, принципите на комуникацијата. Совладување на комуникациските вештини низ тренинг и вежби.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Вовед во комуникациските вештини 2. Вештини на поставување на прашања 3. Вештини на слушање 4. Невербално однесување 5. Вештини на одговарање 6. Споделување на информации- модели и методи 7. Вештини за градење на врската здравствен работник - пациент 8. Вештини на советување 9. Вештини на убедување 10. Разубедување на лицата кои без причина се грижат за своето здравје (хипохондрии), Работа со постари лица 11. Разговор со родителите 12. Соопштување на прогнозата, надежта и ризикот				
12.	Методи на учење:				
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		15 часови
		16.2.	Самостојни задачи		15 часови
		16.3.	Домашно учење		30 часови
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3.	Активност и учество			20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит			30 бодови

18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	под 51 бод	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	К.Р. Сетураман	Комуникациски вештини во клиничката практика	Табернакул	2010
		2.	Мандић,Т	Комуникологија: психологија комуникације	Клио, Београд.	2003
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Розенберг, М.	Језик саосећања	Завод за уџбенике и наставна средства	2002
		2.	Големан Д.,	Емоционална интелигенција	Геопоетика, Београд	1997

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕДИЦИНСКА ЕТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Воведување на студентите во основните принципи на медицинската етика, професионалната етика во акушерството и гинекологијата, односот акушерка – пациентка, акушерка-партнер, акушерка-новороденче, акушерка-акушерка, акушерка – лекар и акушерка – друг медицински персонал.				
11.	Содржина на предметната програма: (1.) Општ дел-морал и етика-поимно разграничување (2.) Предмет и задачи на етиката. Предуслови за етичко однесување (3.) Медицинска етика. Современа медицинска етика. Историски развој на современата медицинска етика. Професионална етика во акушерството и гинекологијата. Разрешување етички дилеми од акушерската пракса. (4.) Хипократ и неговиот придонес во медицинската етика и медицината. (5.) Етички принципи и начела во акушерството и гинекологијата, и воопшто медицината. Соопштување и прифаќање дијагноза. Потпишување на информирана согласност за процедура/интервенција/операција/анестезија. Право на информирано одбивање на интервенција. (6.) Индикации. Прогноза – медицинско – етички проблеми (7.) Превенција. Терапија медицинско -етички проблеми (8.) Експертиза – медицинско етички проблеми. Професионална етика. (9.) Медицинско етички однос на акушерката кон колегите. Однос кон пациентите. (10.) Еуфемизам. Емпатија. (11.) Клиничка етика. Генетски дилеми. Експеримент. Трансплантација. Еутаназија. (12.) Јатрогенија. Историски развиток на медицинските заклетви и кодекси.				
12.	Методи на учење: Предавања, методи на групни дискусии, решавање етички дилеми од праксата, индивидуални задачи, семинарски труд, презентација на научен труд				
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава		30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		15 часови
		16.2.	Самостојни задачи		15 часови
		16.3.	Домашно учење		30 часови

17.	Начин на оценување		
17.1.	Тестови		40 бодови
17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Бошковски К.	Медицинска етика и деонтологија	
		2.	Светска медицинска асоцијација	Прирачник за етика на лекари со етички дилеми	
		3.		Авторизирани предавања	
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.			

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10	Цели на предметната програма (компетенции): -Запознавање со основните концепти и задачи на клиничката и здравствената психологија и нивната применливост во медицината. -Познавање и разбирање на поимите, структурата, психичките процеси на личноста и промени во различни развојни периоди; реакциите на личноста на болест. -Запознавање со биопсихосоцијалниот модел на здравје, психолошките аспекти на соматските болести, како и некои од најчестите ментални растројства. -Запознавање со основните принципи на психолошкиот пристап, подготовка и спроведување на психолошки интервенции со болни и /или хоспитализирани пациенти. -Знаење и методи за одржување и промоција на менталното здравје и благосостојба. -Развивање на комуникациски вештини (лекар/техничар/пациент).				
11	Содржина на предметната програма: <u>Општ дел</u> - Вовед во медицинската психологија како наука (Клиничката и здравствената психологија во медицината). Биопсихосоцијален модел на здравје. - Психички развој на човекот. Психологија на дете и адолесцент. Психологија на возрасен и стареење. - Психологија на болен (Психолошки аспекти на хоспитализацијата. Детето како пациент. Возрасен пациент. Геријатриски пациент. Психолошка подготовка за медицински испитувања и оперативни зафати; интензивна нега). - Психологија на болка (Психолошки аспекти на болката и методи на психолошко надминување на болката). - Комуникација во здравството. <u>Посебен дел</u> - Стрес и негово надминување. - Менталното здравје и менталните пореметувања. - Психоневроимунологија, AIDS и канцер. Психоневрологија. - Соочување со хронични и терминални болести. - Психосоматски болести. - Психолошки аспекти на кардиоваскуларни болести, мозочни удари. - Психолошки аспекти на превенција на телесни болести. - Психолошки аспекти на бременост и породување. - Смрт и умирање. - Позитивна психологија во здравството.				

	• Промоција на здравје (фактори кои влијаат на развој на здравите навики и стил на живеење, принципи на воспоставување на здравствени навики и различни животни периоди). • Семејство, здравје и болест.			
12	Методи на учење:			
13	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
	Задолжителна литература				
	22.1.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Havelka, M.	<i>Zdravstvena psihologija</i>	Jasterbarsko: Naklada Slap
					Година
					2002

		2.	Berger, J, & Mitic, M.	<i>Uvod u kliničku psihologiju</i>	Beograd: Primenjena psihologija	2002
		3.	Милошева, Л.	<i>Развојна психологија</i>	УГД: Штип	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. Број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Nietzel, M.T., Bernstein, D.A. & Milich, R.	<i>Uvod u kliničku psihologiju</i>	Jasterbarsko: Naklada Slap	2002
		2.	Michie S. Abraham C.	<i>Health psychology in Practice</i>	Oxford: BPS Blackwell Publishing,	2004
		3.	Marks, D.F., Murray, M., & Evans, B.	<i>Health psychology: Theory, research, and practice</i>	London: SAGE	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	АНГЛИСКИ ЈАЗИК 1			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	доц. д-р Билјана Ивановска, лектор м-р Драган Донев			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): - оспособување за усна комуникација во секојдневни ситуации и изразување на сопствени ставови и мислења; - разбирање говор од разни говорници и подолги усни искази и информации; - идентификување на општи и конкретни информации во подолги текстови; - оспособување за писмено изразување (состави, писма, извештаи и други форми на академско пишување); - збогатување на фондот на зборови; - совладување на разни граматички форми и структури; - способност за рецептивна и продуктивна употреба на англискиот јазик во устен и писмен контекст; - способност за разбирање и правилна примена на граматички форми и конструкции (членови, времиња, индиректен говор, пасив, условни реченици, односни реченици, модални глаголи, инфинитив/герунд, идиоматски изрази, фразални глаголи, предлози, зборообразување, компарација на придавки, и др				
11.	Содржина на предметната програма: - граматика: членови, бројни/небројни именки, сегашни времиња, зборо-образување – придавки, индиректен говор, компарација на придавки, прилози; - вокабулар: начини на комуникација, искажување чувства и емоции, опис на работни вештини, видови пари, видови куќи, електрични апарати, мебел, опис на физички изглед и карактер, животни стилови, фразални глаголи, предлози; - читање: разновидни текстови со вежби (прашања со повеќечлен избор, одредување на точното место на испуштени реченици и пасуси во текст, поврзување на поднаслови со пасуси); - слушање: говор од разни говорници и подолги усни искази и информации со вежби (прашања со повеќекратен избор, пишување белешки, дополнување реченици); - зборување: споредување, давање предлози, искажување чувства, искажување мислења, согласување/несогласување, барање и давање објаснување, искажување желби, жалење, давање предлози; - пишување: писма, извештаи, есеи.				
12.	Методи на учење: семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		

14.	Распределба на расположивото време		0 + 0 + 60 + 10 + 50 = 120 часа	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	60 часа
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа
		16.3.	Домашно учење	50 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Англиски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Virginia Evans and Jenny Dooley	Upstream -Intermediate	Express Publishing
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Oxford Practice Grammar	John Eastwood	OUP
		2.	Practical English Usage	Michael Swan	OUP
		3.			

1.	Наслов на наставниот предмет	ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК 1			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	доц. д-р Билјана Ивановска доц.д-р Душко Алексовски проф.д-р Толе Белчев виш лектор м-р Снежана Кирова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Цел на курсот е студентот да добие основни познавања од областа на лексиката на италијанскиот јазик, кои се неопходни при секојдневните ситуации во контакт со италијанскиот јазик. Односно студентите се оспособуваат да бараат и да даваат информации, да поздравуваат, да се претставуваат, да го опишуваат амбиентот во кој живеат, да опишуваат физички изглед на некоја личност, да зборуваат за своите навики и интереси, да комуницираат по телефон, да нарачуваат во ресторант, итн.).				
11.	Содржина на предметната програма: Запознавање со основната лексика, увежбување на вештините читање, слушање, зборување и пишување. Совладување на правилата за читање и пишување и на основните граматички категории (род и број на именките и придавките, лични заменки, броеви, сегашно време, определен и неопределен член, предлози, прилози за место, итн.).				
12.	Методи на учење: интерактивен метод, работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење, итн.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположивото време		0 + 0 + 60 +10 + 50 = 120 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		
		15.2.	Вежби (аудиториски), семинари, тимска работа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		60 часа
		16.2.	Самостојни задачи		10 часа
		16.3.	Домашно учење		50 часа
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			70 бодови

	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови
	17.3.	Активност и учество	20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Италијански и македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература				
	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
22.1.	1.	MARIN,T. & MAGNELLIS.	Progetto italiano 1, nuovo (Libro dello studente)	Edilingua	
	2.	MARIN,T. & MAGNELLIS.	Progetto italiano 1, nuovo (Quaderno degli esercizi)	Edilingua	
	Дополнителна литература				
22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

1.	Наслов на наставниот предмет	ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК 1		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Акушерки		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии		
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник	Доц. д-р Билјана Ивановска		
9.	Предуслови за запишување на предметот			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Цел на курсот е студентот да добие основни познавања од областа на лексиката на германскиот јазик, кои се неопходни при секојдневните ситуации во контакт со германскиот јазик			
11.	Содржина на предметната програма: Запознавање со основната германска лексика, увежбување на вештините читање, слушање, зборување и пишување .			
12.	Методи на учење: семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		0 + 0 + 60 +10 +50 = 120 часа	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	
		15.2.	Вежби (аудиториски), семинари, тимска работа	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи 60 часа	
		16.2.	Самостојни задачи 10 часа	
		16.3.	Домашно учење 50 часа	
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Германски , македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		
22.	Литература				
22.1	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Elke Günzel,	Ankommen in Deutschland, Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache	Verlag für Deutsch	1997
	2.	Klett Verlag	Grammatik mit Sinn und Verstand	Klett Verlag, Мünchen	2000
	3.	Engel, U	Deutsche Grammatik	Heidelberg: Gross.	1996
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	DUDEN	Grammatik der deutschen Sprache	Mannheim/Wien/Zürich: Dudenverlag (=Der Duden in 12 Bänden Bd. 4).	1995
	2.	Грчева, Р./Рау, П.:	Голем македонско-германски/германско-македонски речник	Скопје: Магор	2006

1.	Наслов на наставниот предмет	ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК 1			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет "Гоце Делчев" - Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Светлана Јакимовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на вештини за усно и писмено разбирање и изразување во дадени ситуации. Способност за коректна формулација на едноставни искази; Способност за искажување во поедноставни дневни ситуации; Познавање на најзначајните цивилизациски белези на Франција.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Граматика:</u> Совладување на основните правила на изговор (испуштање на самогласки, фонетски сврзувања, додавање на согласки...). Глаголски групи и нивни варијации при формирање на презент. Општи и лични именки, род и број кај именките. Определен и неопределен член, партитивен член, испуштање на членот, слевање со предлози. Лични заменки, употреба на долги заменски форми, сврзување на заменките со предлози. Род и број на придавката, нивното местово односно именката. Описни, показни, посвојни, прашални, извични придавки. Прости и редни броеви. Заповеден и условен начин. Формирање на негација. Видови прашални реченици. <u>Вокабулар:</u> Презентација на личности, професии, хоби, храна, домување... <u>Култура и цивилизација на Франција</u> : региони, празници, културни знаменитости.				
12.	Методи на учење: Семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположивото време		0 + 0 + 60 + 10 + 50 = 120 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		
		15.2.	Вежби (аудиториски), семинари, тимска работа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	60 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа	
		16.3.	Домашно учење	50 часа	

17	Начин на оценување		
.	17.1.	Тестови	70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови
	17.3.	Активност и учество	20 бодови
18	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
.		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.
20	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Guy Capelle, Robert Menand	Taxi! 1 Méthode de français	Hachette 2002
		2.	Guy Capelle, Robert Menand	Taxi! 1 Méthode de français. Cahier d'exercices	Hachette 2002
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	АТАНАСОВ, ПОПОСКИ, КАЛАЈЛИЕВСКА)	Француско - македонски речник	Просветн о дело 1992
		2.	ПОПОСКИ, АТАНАСОВ	Македонско - француски речник	Просветн о дело 1992

1.	Наслов на наставниот предмет	ШПАНСКИ ЈАЗИК 1			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Душко Алексовски, доц. д-р Билјана Ивановска, Проф. д-р Толе Белчев и виш лектор м-р Снежана Кирова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Способност за усно и писмено изразување и разбирање на едноставни ситуации од секојдневниот живот, способност за пренесување на прочитани содржини со едноставен јазик и стил, способност на студентите да даваат и бараат информации, да поздравуваат, да комуницираат по телефон, да разговараат на теми од секојдневниот живот, да го опишуваат амбиентот во кој живеат, да зборуваат за своите навики и интереси како и утврдување на граматичките структури и содржини итн.				
11.	Содржина на предметната програма: Основните карактеристики на јазикот. Правила за читање и пишување. Совладување на основни граматички содржини: определен и неопределен член, род и број кај именките, описни придавки, показни, посвојни, прашални, извични придавки, прости броеви. Сегашно и минато време. Видови одречни и прашални реченици. Кратки дијалози од секојдневниот живот, годишни времиња, пишување кратки и едноставни состави кои ги содржат изучуваните граматички структури и терминологија.				
12.	Методи на учење: семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа		
14.	Распределба на расположивото време		0 + 0 + 60 + 10 + 50 = 120 часа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		60 часа
		16.2.	Самостојни задачи		10 часа
		16.3.	Домашно учење		50 часа
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			70 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови

	17.3.	Активност и учество			20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода			5 (пет) (F)	
		од 51 до 60 бода			6 (шест) (E)	
		од 61 до 70 бода			7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит			Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата			Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата			Самоевалуација		
22	Литература					
·	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ramon Sarmiento	“Gramatica progresiva de español para extranjeros”	”Colibri”, Софија	1998
		2.	A. Jarvis, R. Lebrede, F. Mena-Ayllón	“Basic Spanish Grammar”	Houghton Mifflin Company -USA	2000
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	A. Gonzales Hermoso, J. R. Cuenot, M. Sanchez Alfaro	“Gramatica de español lengua extranjera”	Мадрид, Шпанија	1999
2.		Cristina Karpacheva	“Manual de español”	Софија	1998	

1.	Наслов на наставниот предмет	РУСКИ ЈАЗИК 1			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Толе Белчев, доц. д-р Билјана Ивановска, доц. д-р Душко Алексовски, виш лектор м-р Снежана Кирова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Основната цел на курсот е да се обучат студентите за практично владеење со рускиот јазик карактеристично за основно ниво на владеење со рускиот јазик, преку кој ќе се стекнат со фонд на руски зборови – 700 - 1000 зборови (за првиот и вториот семестар), развиени навики за восприемање на говор во форма на монолог и дијалог, развиени навики за користење на устен разговорно-битов говор, како и развиени навики за читање и пишување.				
11.	Содржина на предметната програма: Во обуката основниот акцент ќе биде ставен врз совладувањето на руската азбука и граматичките категории во рускиот јазик: Именки, Род и број кај именките, Лични заменки, Присвојни заменки, Инфинитивни конструкции со зборовите „ можно “ и „ нежно “, Показни заменки. Во обуката ќе се користи неспецијализирана (битова) тематика со културолошки карактер: поздравување, запознавање, поставување прашања од типот „Кој е ова?“ и „Што е ова?“, Семејство, заблагодарување, „мој, моја, мое, мои“, поставување прашања од типот „Кој си ти?“ и „Кој сте вие?“.				
12.	Методи на учење:семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа			
14.	Распределба на расположивото време	0 + 0 + 60 +10 +50 = 120 часа			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	60 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	10 часа	
		16.3.	Домашно учење	50 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			70 бодови

	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови
	17.3.	Активност и учество	20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик, руски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Л.В. Московкин	Русский язык – Учебник для иностранных студентов подготовительных факультетов	СМИО ПРЕСС, Санкт-Петербург
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач

1.	Наслов на наставниот предмет	СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 1 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	0
8.	Наставник	Доц. д-р Билјана Попеска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Задоволување на потреби на студентите за движење и физичка активност, одржување и развој на моторичките способности.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Општа физичка подготовка (запознавање со основните принципи на физичкото вежбање, вежби за јакнење на одделни мускулни групи и регии) 2. Општа физичка подготовка (запознавање и примена на различни форми и начини за правилно загревање за физичка активност, вежби за јакнење на одделни мускулни групи и регии) 3. Аеробик, боречки спортови или партерна гимнастика 4. Активности на отворено – планинарење или ориентација во природа 5. Кошарка (увежбување на основните елементи од кошарката - водење, додавање, двочекор, шут на кош) 6. Кошарка (игра) 7. Пинг - понг и бадмингтон 8. Пинг - понг и бадмингтон 9. Одбојка (игра) 10. Ракомет (игра) 11. Аеробик, боречки спортови, елементарни игри 12. Проверка на моторичките способности, елементарни игри, ора и танци.				
12.	Методи на учење: метод на практично вежбање, метод на спортски тренинг				
13.	Вкупен расположлив фонд на време : 0				
14.	Распределба на расположливото време 0+0+2				
15.	Форми на наставни активности	15.1	Предавања – теоретска настава		0 часови
		15.2	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		0 часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи		0 часови
		16.2	Самостојни задачи		0 часови
		16.3	Домашно учење		0 часови
17.	Начин на оценување	Не се оценува			
	17.1	Тестови		0 бодови	
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)		0 бодови	
	17.3	Активност и учество		0 бодови	
18.	Критериум за оценување (бодови/оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)

		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)		
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		60% присуство на наставата			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1	Задолжителна литература				
		Ред.бр.	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Kukolj.M	Antropomotorika	Fakultet sporta i fizickog vospitanja, Beograd	2006
		2.	Wilmore, J. & Costill, D.	Physiology of sport and exercise, (Third edition),	Champaign: Human Kinetic, Illinois.	2002
		3.	Malacko,J.	Osnove sportskog treninga	Sportska akademija, Beograd	2000
	22.2	Дополнителна литература				
		Ред.бр.	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Haywood, K., & Getchell, N.	Life span motor development	Champaign: IL. Human Kinetics.	2004
		2.	Magill, R. & Rouge.B	Motor Learning	Broun Publishers, Louisiana:	1989
		3.	Malina, R., Bouchard, C.	.Growth, Maturation and Physical Activity	Champaign: IL. Human Kinetics	2004

1.	Наслов на наставниот предмет	ФИЗИОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Мире Спасов			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со нормалното функционирање на човековото тело и основните механизми на нормално функционирање на одделните органски системи. Во текот на практичната настава студентите своите теоретски знаења ќе ги проверуваат со изведување на вежби и експерименти во лабораториски услови и при истите ќе можат да видат одредени реакции и механизми во in vitro услови.				
11	Содржина на предметната програма: <u>Теоретска настава</u> 1. Вовед во физиологија-функционална организација и општ план на телото, клеточна организација 2. Телесни течности и електролити; Крв 3. Кардиоваскуларен систем 4. Нервен систем 5. Мускулен систем 6. Респираторен систем 7. Дигестивен систем 8. Уринарен систем 9. Репродуктивен систем, физиологија на менструален циклус, физиологија во бременост, раѓање, леунство и лактација 10. Ендокрин систем 11. Терморегулација и метаболизам 12. Систем на сетила <u>Практична настава</u> 1. Основни елементи и функција на крвта и крвната плазма 2. Нервно-мускулен систем, мионеврална врска 3. Ендокрини жлезди 4. Срце и автоматизам на работа на срцето, фактори кои делуваат на срцевата работа и нејзина регистрација 5. Систем за дишење и витален капацитет 6. Ресорпција на хранливите материи и давање на инјекции 7. Плунка, желудочен сок, жолчка 8. Уринарен систем 9. Репродуктивен систем-женски, физиолошки карактеристики на бременост и лактација 10. Репродуктивен систем-машки 11. Промет на материите и енергијата и одредување на калоричната вредност на хранливите материи 12. Термометрија, терморегулација и добивање на хипотермија				

12	Методи на учење: <u>Теоретска настава</u> Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. E-learning. Постојан контакт on-line со студентите. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. <u>Практична настава</u> Практични лабораториски вежби во мали групи. Аудиториски вежби. Завршна вежба.			
13	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часови
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови и усмен испит		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Gayton C.A..	Физиологија човјека и механизми болести.	Медицинска наклада, Загреб.	1995
		2.	Трајковски В.	Физиологија со функционална анатомија	Филозофски факултет, Институт за дефектологија, Скопје.	2007
		3.	Ицко Ѓоргоски, Митко И. Младенов	Физиолошки практикум	ПМФ-Скопје	2006
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Практикум по физиологија со функционална анатомија	Трајковски В, Рашиќ О.	Филозофски факултет, Институт за дефектологија, Скопје.	2008
		2.	Physiology	Linda Costanzo	Saunders	2006
		3.	Human Physiology: The Mechanisms of Body Function - 8th Edition	Arthur Vander and James Sherman and Dorothy Luciano	McGraw-Hill Education	2006

1.	Наслов на наставниот предмет	БИОХЕМИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Татјана Рушковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Во рамките на предметот студентите ќе се запознаат со хемискиот состав на човековиот организам и со основните хемиски процеси кои се одвиваат во него. Ќе се запознаат и со дијагностичкото значење на некои позначајни клиничко-биохемиски параметри. Во текот на практичната настава студентите ќе ги усвојат основните принципи на работа во биохемиска лабораторија и начинот на изработка на некои квалитативни и квантитативни анализи.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретска настава</u> 1. Дефиниција на биохемијата. Фази во работниот процес во клиничко-биохемиска лабораторија. 2. Вода и минерални соли: Натриум, калиум, хлорид, бикарбонат. Ацидо-базна рамнотежа. 3. Протеини 1: Аmino киселини. Пептиди. Протеини. Основи на метаболизмот на протеините. Уреа. 4. Протеини 2: Протеини во крвната плазма. Хемоглобин: улога, хемиски состав и катаболизам. Билирубин. 5. Ензими 1: Основни својства на ензимите. Номенклатура и класификација. Активен центар. Кинетика на ензимските реакции. 6. Ензими 2: Основи на клиничката ензимологија. Дијагностичко значење на некои позначајни ензими. 7. Липиди 1: Основни својства и класификација на липидите. 8. Липиди 2: Основи на метаболизмот на липидите. Липопротеини во крвната плазма. 9. Јаглехидрати 1: Моносахариди. Олигосахариди. Полисахариди. Основи на метаболизмот на јаглехидратите. оГТТ и гликозилиран хемоглобин. 10. Хормони и невротрансмитери. 11. Нуклеински киселини. 12. Витамини: Својства и поделба. <u>Практична настава</u> 1. Основни мерки за заштита при работа во биохемиска лабораторија. 2. Земање на венска и капиларна крв. Избегнување на грешки во преаналитичката фаза. 3. Пипетирање. Фотометрирање. 4. Протеини 1: Таложување и денатурација на протеини.				

	5. Протеини 2: Квалитативно и квантитативно одредување на вкупни протеини со биуретска реакција. Албумини. Брз тест за бременост. 6. Ензими: Влијание на активатори и инхибитори врз ензимската активност на плунковата амилаза. 7. Липиди 1: Растворливост на липидите. Докажување на холестерол според Salkowski. 8. Липиди 2: Одредување на концентрацијата на вкупен холестерол во серум (ензимска квантитативна метода). 9. Липиди 3: Одредување на концентрацијата на триацилглицероли во серум (ензимска квантитативна метода). 10. Јаглехидрати 1: Фелингова проба. Одредување на концентрацијата на глукоза во серум со GOD-PAP метода. Одредување на концентрацијата на глукоза во серум со метода со хексокиназа. 11. Јаглехидрати 2: Прирачен глюкометар. Одредување на глукоза и кетонски тела во урина со тест-ленти. 12. Лабораториски анализи на хормони.			
12.	Методи на учење: <u>Теоретска настава</u> Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. <u>Практична настава</u> Практични лабораториски вежби во мали групи. Завршна вежба.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество на настава	20 бодови	
	17.4.	Завршен устен испит	30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)

		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
22.1.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Татјана Рушковска	ОСНОВИ НА БИОХЕМИЈА, Рецензирана скрипта	Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип	2012	
	2.	Татјана Рушковска	ОСНОВИ НА БИОХЕМИЈА, Рецензиран практикум	Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“, Штип	2012	
	3.	Слобода А. Џекова-Стојкова и соработници	БИОХЕМИЈА	Катедра по биохемија при Медицински факултет, Скопје	1999	
	4.	Дејвид Л. Нелсон и Мајкл М. Кокс	Ленинџер, ПРИНЦИПИ НА БИОХЕМИЈАТА, петто издание	НИД „Микена“, Битола, Преведен учебник – проект на Владата на Р. Македонија		
	5.	Кетрин Џ. Денистон, Џозеф Џ. Топинг, Роберт Л. Карет	Општа, органска и биохемија	Преведен учебник – проект на Владата на Р. Македонија		
	6.	Маргарет, М. Гингрич, Пени Овербај и Мери Џин Ричи	Течности, електролити и ацидо-базна рамнотежа	Преведен учебник – проект на Владата на Р. Македонија		

		7.	Мајкл Л. Бишоп, Едвард П. Фоди, Лари Е. Шоеф	КЛИНИЧКА ХЕМИЈА, принципи, процедури, корелации, петто издание	Просветно дело, Скопје. Преведен учебник – проект на Владата на Р. Македонија	2009
		8.	Александар К. Брауни, Џон К. Керноан	Медицинска биохемија	Преведен учебник – проект на Владата на Р. Македонија	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	J. Koolman and K.H. Roehm	Color Atlas of Biochemistry, Second edition, revised and enlarged	Thieme, Stuttgart – New York	2005
		2.	Peter Karlson	BIOKEMIЈА, za studente kemije i medicine	Školska knjiga, Zagreb	1993

1.	Наслов на наставниот предмет	МИКРОБИОЛОГИЈА СО ИМУНОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Васо Талески			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Основна цел на предметот е студентите да се запознаат и да стекнат солидни теоретски и практични знаења од областа на микробиологијата и основи на имунологијата.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Теоретскиот дел е поделен на две целини: Општ дел и Специјален дел. Во општиот дел студентите се запознаваат со историјатот, развојот на микробиологијата како наука, со најважните откритија, значењето на микроорганизмите, класификација на бактериите, градба, распространетост, хемиски состав, растење и размножување, метаболизам, генетика, патогеност, вируленција, имуни реакции, имунопрофилакса и имунотерапија, стерилизација, дезинфекција, резистенција, антибиограми, најважните антимикуробни лекови, како и со општата имунологија. Во специјаниот дел студентите се запознаваат со најважните бактерии, вируси, габички и паразити. Се запознаваат со методите на дијагностика, преку класичните методи на изолација и идентификација до најсовремени методи на молекуларна дијагностика. Општо за имуниот систем. Клетки и органи на имуниот систем. Вроден имунитет. Противгени и противтела. Организација и прикажување имуноглобулински гени. Противген противтелни меѓудејства: принципи и примени. Систем на комплемент. Главен комплекс на ткивната совпадливост (ГТС=МНС) и презентација на противгените. Т клеточен рецептор (ТКР=TCR). Т клеточо зреење, активација и диференцијација. Б клеточно создавање, активација и диференцијација. Цитокини. Активација и движење на бели клетки. Клеточно остварени цитотоксични одговори. Реакции на преосетливост. Имуна толеранција и автоимунитет. АБО и Рх-инкомпатибилија, АБО и Рх-сензибилизација, Рх-профилакса во бременост. Имунолошка улога на плацентата. Трансплантациона имунологија. Иmun одговор кон заразни заболувања. Вакцини. СИДА и други имуни недостатоци. Канцер и имуниот систем. Експериментални системи. 2. Практична настава опфаќа запознавање во врска со: Однесување во микробиолошка лабораторија; Микроскоп и микроскопски испитувања на микроорганизмите; Земање, пакување и испраќање на материјал за микробиолошко испитување; Брисеви во бременост-бактериолошки од цервикс и вагина, Chlamydia, Mycoplasma/Ureaplasma, брисеви за група Б стрептококус, Боене на микроорганизмите (Gram, Giemsa, Ziehl-Neelsen); Хранителни подлоги и култивација на микроорганизмите; Биохемиско испитување на бактериите; Испитување на осетливоста на бактериите кон хемиотерапевтски средства				

	(класични и автоматски); Стерилизација и дезинфекција, Имунолошки методи во микробиологијата; Имунолошки серолошки испитувања во бременост-SToRCH, HIV, Hepatitis B и C итн., Брзи тестови; Хемокултури; Микробиолошка дијагноза на респираторни инфекции; генито-уринарни и сексуално преносливи инфекции; ентеропатогени бактерии; Методи на вирусолошка дијагностика (Маркери на хепатити, Дијагноза на ХИВ инфекции); миколошки и паразитарни заболувања. Испитување клеточен и вроден имун систем. Испитување хуморален вроден имун систем. Клетки во имуниот систем. Проточна цитометрија. Таложни противтела - имунопреципитација. Противтелен одговор. Комплементен систем. Цитокини. Прикажување на главен ткивно совпадлив систем. Генетска структура на главен ткивно совпадлив систем. Тип 1 преосетливост. Тип 2 и тип 3 преосетливост. Системски автоимунитет. Орган специфичен имунитет. Основни лабораториски правила.			
12.	Методи на учење: Метод на усно изложување и метод на практична работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење - задачи	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	

21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Гринвуд Д. со соработници,	Медицинска Микробиологија	Проектот на Владата на Р. Македонија за превод на стручни и научни книги	17-то издание 2006, преведено 2011
		2.	Васо Талески	Микробиологија со паразитологија – Скрипта за студенти на стручни студии (физикална терапија, забни техничари-протетичари, оптометрија)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, електронско издание	2014
		3.	Васо Талески, Марија Димитрова, <u>Марина Данилова</u>	Микробиологија со паразитологија – Практикум за студенти на стручни студии (физикална терапија, забни техничари-протетичари, оптометрија)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, електронско издание	2014
		4.	Пановски Никола и соработници Гостин автор: Васо Талески	“Медицинска Микробиологија-општ дел“	Катедра по микробиологија со паразитологија, МФ Скопје	2011
		5.	Пановски Никола и соработници Гостин автор: Васо Талески	“Медицинска Микробиологија и паразитологија-специјален дел“	Катедра по микробиологија со паразитологија, МФ Скопје	2011
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Васо Талески	Микробиологија	Авторизирани предавања	2008
		2.	Jawetz, Melnick, &Adelberg	“Medical Microbiology”	The McGraw-Hill Companies	24 th ed., 2007

		3.	Милена Петровска и соработници	“Практикум по медицинска микробиологија и паразитологија“	Катедра по микробиологија и паразитологија, МФ Скопје петто издание,	2010

1.	Наслов на наставниот предмет	НЕГА НА БОЛЕН			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година/2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели/компетенции на предметот: Наставната единица придонесува пред сè кон развојот на следните општи и специфични компетентности: Разбирање на улогата на медицинската сестра не само како извршување на должност туку задолжително внесување на љубов и сочувство во работењето со болните, постапки при прием на болен, местење на болнички кревет и менување на креветска преслека, вршење на телесни мерења, постапка при итен случај, познавање на различните видови диети применети кај различни болести, мерење на температура и разликување на температурни криви, мерење на пулс и крвен притисок, припрема на болниот за дијагностички испитувања и познавање на истите, клистирање и катетеризација, давање на парентерална и интравенска инекција, познавање на изворите на инфекција и мерките за лична заштита, начин на постапување при анафилактичен шок, колапс и кома, сместување и нега на оперирани болни, негување на неизлечиви болни и препознавање на знаци на умирање и утврдување на смрт				
11.	Содржина на предметот: Запознавање со содржината и важноста на предметот Нега на болен; Организација на болниците и болничката служба; Болничка соба, болнички кревет и болничка преслека; Прием на болен (нов болен и итен случај); Исхрана на болен, чистота на телото на болниот и грижа за душевното расположение на болниот; Опсервација на болен, витални знаци и односот помеѓу нив; Дијагностички испитувања на болен; Положби на пациентот Контрола на дефекација, уринирање и нега при повраќање; Чување и давање на лекови; Внесување на лекови во организмот со инекции; Спречување и заштита од инфекции; Медицинско - технички операции при кои акушерката/сестрата му асистира на лекарот; Постапка при анафилактичен шок, колапс, кома и акутна респираторна инсуфициенција (АРИ); Нега на оперирани болни; Нега на бремена, родилка и породена жена, нега на новородено. Нега на стари луѓе, хронични болни и претсмртници;				
12.	Методи на учење:предавање,клинички вежби, вежби на фантоми, консултации, групни дискусии за случаи од пракса				
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)		

15.	Форми на наставните активности		15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
			15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часови
16.	Други форми на активности		16.1.	Проектни задачи	15 часови
			16.2.	Самостојни задачи	10 часови
			16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3.	Активност и учество			20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод		5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Г.Панова	Медицинска етика со деонтологија	УГД-Штип
		2.	Ликар Душан	Општа и специјална нега на болен;	Табернакул Скопје
		3.	Бархаш П. А.	Нега на болен и медицинска техника;	Табернакул Скопје
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Фучкар Г.	Процес на здравствената нега;	Здравствена школа-Загреб

		2.	Крстиќ А.	Нови содржини на сестринската работа;	Медицински факултет, Белград,	2005
		3.		Превентивна здравствена нега	Табернакул Скопје	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕКОЛОГИЈА СО ХИГИЕНА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Невенка Величкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е студентите да се стекнат со основни знаења од областа на Екологијата, заштитата на животната средина и хигиената.				
11.	Содржина на предметната програма: Вовед во екологијата, Загадување на воздух, Загадување на вода, Отпадни материи, Хемиски компоненти во животната средина, Клима и микроклима, Радијација, Бучава, Вовед во хигиена, Хигиена во јавни и комунални установи, Хигиена во образовни институции, Хигиена во здравствени установи, Лична хигиена, Хигиена и диететика во бременост.				
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, семинариуми, истражувачки и практични активности				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		5 часа
		16.2.	Самостојни задачи		5 часа
		16.3.	Домашно учење		5 часа
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3.	Активност и учество			20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод		5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		

20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Михаил Кочубовски, Владимир Кендровски	Хигиена со медицинска екологија	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип	2011
		2.	R. Ćosic	Udzbenik Higijene		1983
		3.	Милто Мулев	Заштита на животна средина		1997
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Kocijancic Radojka	Higijena	Zavod za udzbenike I nastavna sredstva, Beograd	2002

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет "Гоце Делчев" – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Милка Здравковска Проф. д-р Ѓорѓи Шуманов			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на основни знаења од областа на епидемиологијата и јавното здравство. Запознавање со мерките на превенција и сузбивање на болестите и нарушување на здравјето. Со изучувањето на овој предмет ќе се добие знаење за епидемиолошките карактеристики на заразните (цревни, респираторни, трансмисивни заразни болести, зоонози и други заразни болести) и незаразните (кардиоваскуларни заболувања, малигни заболувања, дијабет, трауматизам) заболувања.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретска настава</u> 1. Епидемиски процес 2. Епидемиолошки методи 3. Видови епидемии. 4. Форми на епидемискиот процес, 5. Настанување на инфекцијата и заразните болести и патиштата на пренесување на заразните болести. 6. Превенција на болестите и на нарушувањето на здравјето. 7. Превентивна медицинска заштита во воени и вонредни услови. 8. Епидемиолошки карактеристики на цревните заразни болести. 9. Епидемиолошки карактеристики на респираторните заразни болести. 10. Епидемиолошки карактеристики на трансмисионите заразни болести. 11. Епидемиолошки карактеристики на зоонозите. 12. Епидемиолошки карактеристики на незаразните заболувања и оштетувања на здравјето. Индикатори на витална статистика-матернален и перинатален морбидитет и морталитет, неонатален морбидитет и морталитет, како показатели за развојот на една држава. <u>Практични наставни единици:</u> 1. Епидемиолошки методи и дизајн на студии 2. Начини на собирање на податоци, епидемиолошка анкета, примерок 3. Епидемиски процес, форми на епидемиски процес, епидемиолошки модели на настанување на болест 4. Епидемиолошки карактеристики и примери за хидрични, алиментарни, капково-аерогени, контактни и трансмисивни епидемии 5. Имунизација: задолжителна вакцинација и вакцинација по епидемиолошки индикации 6. Превенција при професионална експозиција 7. Епидемиолошки карактеристики на цревни заразни заболувања 8. Епидемиолошки карактеристики на респираторни заразни заболувања				

	9. Епидемиолошки карактеристики на контактни заразни заболувања 10. Епидемиолошки карактеристики на трансмисивни заразни заболувања 11. Епидемиолошки карактеристики на хронични незаразни болести 12. Епидемиолошки карактеристики на малигни неоплазми, дијабет, болести на зависности			
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, методи на групни дискусии, индивидуални задачи, семинарски труд, презентација на научен труд			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
·	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Ѓорѓи Шуманов, Блаже Николовски	Епидемиологија и јавно здравство	„Напредок“, Тетово 2009
		2.	Теодор Х.Тулчински, Елена А.Варавикова	Новото јавно здравство	Студентск и збор” Скопје 2003

		3.	Ленче Мирчевска, Дончо Донев, Илија Глигоров	Здравствено воспитание	Битола	2006
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Блаже Николовски	Епидемиологија	„Напредок “, Тетово	2003

1.	Наслов на наставниот предмет	ИНФОРМАТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет "Гоце Делчев" – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Александар Крстев			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Усвојување на основните концепти на информатиката и концепти за користење на компјутерите за комуникација, истражување и канцелариска работа				
11.	Содржина на предметната програма: - Вовед во информатика: алгоритам, апстракција, историја, - Компјутерски хардвер: вовед, видови, архитектура на компјутерски системи, Муров закон, - Компјутерски хардвер: периферни уреди, компјутерска меморија, дигитална идентификација; - Компјутерски и апликативен софтвер, лиценци, софтвер со отворен код; - Компјутерски софтвер: системски софтвер, програмски јазици; - Компјутерски софтвер: веб сервиси, онлајн системи за складирање и уредување на документи, - Компјутерски мрежи: LAN, MAN, WAN, топологии, апликации кои работат на мрежа, компоненти, поврзување; - Компјутерски мрежи: интернет, интранет, екстранет, сервиси на интернет; - Компјутерска безбедност: поим, безбедносен ризик. злонамерен софтвер, неовластен пристап, криптографија; - Информациони системи, вовед, типови, ERP, CRM, HR, SCM; - Системи за управување со содржината CMS: DMS, DAMS, WCM, ECP,ERS; - Базии на податоци, основи, типови, примена - Внес и користење на податоците од акушерската/гинеколошката/неонатолошката историја од базите на податоци на здравствените установи, користење на податоците за научно-стручни истражувања и публикување трудови				
12.	Методи на учење: Предавања, лабораториски вежби, електронско учење, семинарска работа, тимска работа, консултации.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, теренска и тимска работа		15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		5 часови

		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоеваулација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	З. Здравев и сор.	Основи на Информатика / електронски ресурси	УГД, Штип
		2.	Зоран Здравев и сор.	Информатика - скрипта	УГД
		3.	Зоран Здравев и сор.	Практикум по Информатика	УГД
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Glenn Brookshear	„Computer Science – an overview“	Pearson International edition
		2.	Carl Reynolds and Paul Tymann	„Principles of Computer Science“	McGraw Hill
		3.	James O'Brien	„Introduction to Information Systems„	McGraw Hill

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРАКТИЧНА НАСТАВА: КЛИНИЧКА ПРАКСА 1		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Акушерки		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии		
6.	Академска година / семестар	1 година / 2 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник	Проф. д-р Глигор Димитров, Проф д-р Ѓорѓи Бабушку, Доц д-р Зоранчо Петановски		
9.	Предуслови за запишување на предметот			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Праксата тече во вид на програмски шеми кои бараат апликација на теоретското знаење од стручните предмети при акушерската нега - работата на акушерката во антенатална, антепартум, интрапартум, постпартум и неонатална здравствена заштита. Целосен пристап до пациентките и нивните семејства и теоријата на Кристине Хендерсон, која се однесува на специфичните потреби на пациентките - гинеколошка област на делување - дополнето со теоријата на здравствената нега. Фази на праксата: подготовка, план, изработка и вреднување. Содржината на праксата е директна работа со бремени, родилки, леунки, новородени и нивните партнери и семејства, ранливи групи во специфични и комплексни случаи, како и со гинеколошки пациентки. Студентот мора да покаже теоретско и практично знаење во својата работа. Менторите, едукаторите, стручњаците од пракса, асистентите и професорите, заедно го оценуваат знаењето на студентот. При оценување на стручната оспособеност на студентот се употребува Книшката за практична настава.			
11.	Содржина на предметната програма Области од практичната настава-професионалната клиничка пракса: 1. Психо-физичка подготовка на парот за родителство 2. Предпородилен период: Амбуланта за физиолошки бремености 3. Акушерска нега на трудница со патолошка бременост 4. Амбуланта за патолошка бременост 5. Родилен период: Акушерска нега на родилка во родилна сала 6. Постпородилен период 7. Нега на здраво новородено 8. Нега на новородено со посебни потреби и нега на дете по хируршка интервенција 9. Поддршка на менталното здравје 10. Превентива и нега на здрави гинеколошки пациентки 11. Нега на пациентки со патолошки состојби во гинекологијата 12. Нега во патронажното и диспанзерското здравство Практични вештини кои студентот задолжително ги практикува (под супервизија): 1. Советување на трудници со вклучени најмалку 100 пренатални прегледи, континуирана контрола и грижа на најмалку 40 бремени жени 2. Акушерска грижа и водење на најмалку 40 нормални спонтани породувања (Студент мора да изведе најмалку 40 породувања. Доколку нема, бројката се смалува на 30, со тоа што мора активно да учествува-асистира на уште најмалку 20 породувања).			

	3. Активно учествува во карлични породувања. Може и со симулации на фантоми. 4. Изведба на епизиотомија и сутура на раната како и сутура на помала едноставна перинеална лацерација. Може и на фантом, само ако е апсолутно неопходно. 5. Акушерска нега и водење на најмалку 40 жени со ризична бременост, абнормално раѓање или проблематичен пуерпериум (и родилката, и новороденото). 6. Грижа и надзор (вклучително и прегледи) на најмалку 100 леунки, со преглед на најмалку 100 здрави новородени, со советување за лактација и доење. 7. Грижа за ризичи новородени со специјални потреби: преттермински, посттермински, со мала родилна тежина и болни новородени. 8. Акушерска грижа за пациентки со патолошки состојби од областа на гинекологијата и акушерството 9. Познавање на медицинската нега и грижа во различните области од медицината, интерната медицина и хирургијата, што подразбира и теорија и клиничка пракса. 10. Во родилна сала студентот мора да изработи: Прием на трудница-20, Хигиенска подготовка-20, Надворешен физикален преглед-40, Вагинален преглед-40, Амниотомија-10. 11. Породување при главична презентација-40, прво и второ родилно време главична презентација-40, трето родилно време-40, Клемување и пресекување папчаник-40, Асистенција при сутура на епизиотомија/перинеална руптура-40, Четврто родилно време и грижа за новороденото-40, Примарна реанимација на новородено-2, Асистенција при реанимација-5, Преглед на матка-40. 12. Мануелна ревизија-асистенција-5, Постапка при атонија на утерус-5, Асистенција при карлично породување-5, Асистенција при породување со вакум екстрактор-5, Асистенција при породување со форцепс-5, Асистенција и инструментирање при царски рез-5, Водење раѓање кај ризични трудници со дијабетес, еклампсија, срцеви, белодробни и бубрежни болести-5, Водење раѓање кај родилка со инфективна болест-1, Водење бременост и раѓање кај специфични и комплексни случаи/ситуации, маргинализирани групи и лица со посебни потреби-3			
12.	Методи на учење: интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки под супервизија и самостојно, клиничка пракса во гинеколошко-акушерска амбуланта, на гинеколошко-акушерско одделение, одделение за пуерпериум, во родилна сала и операциона сала под супервизија.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		240 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 работни дена по 8 часа/ден = 240 часа (вк.45 дена професионална клинич.пракса)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	0 часови
		15.2.	Практична настава-клиничка пракса	240 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	0 часови
		16.3.	Домашно учење	0 часови
17.	Начин на оценување Оценувањето е описно (положил / не положил) Менторот одговорен за професионалната клиничка пракса води евиденција за редовното посетување и активностите на студентот во тек на стручната пракса.			

	После завршување на стручната пракса студентот не добива оценка, но се добива опис- дали ја поминал или не ја поминал успешно стручната пракса, во смисла на исполнување на утврдениот број на клинички вештини, утврдени во Европската директива European Directive 2005/36/EC за регулирани професии-акушерка. Податакот за извршена стручна пракса одговорниот наставник го внесува во индексот на студентот и во Книшката за стручна пракса-практична настава.	
17.1.	Тестови	0 бодови
17.2.	Семинарска работа / проект	0 бодови
17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	0 бодови
17.4.	Завршен устен испит	0 бодови
18.	Критериуми за оценување	Нема формални оценки од 5 до 10.
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Не се полага формален испит. Потребен е потпис од одговорно лице дека е успешно остварена клиничката пракса од областа на акушерство и гинекологија.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања		2016
	2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
	3.	Миладиновиќ П. и сор.	Практикум по гинекологија за студенти на медицина и лекари на специјализација	Медицински факултет, Ниш	1995
	4.	Ширимбел	Практична опстетриција	Медицинска књига	
	5.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Белград	2006
	6.	Ристиќ	Практична опстетриција	Freemental, Белград	2001
	7.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛамина)	2016
	22.2.	Дополнителна литература			

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTindal	2012
3.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
4.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул, Скопје	2011
8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011
9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012
10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТОЛОГИЈА И ПАТОФИЗИОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет “Гоце Делчев”, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Ивица Смоковски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со етиологијата, патогенезата и морфолошките промени во клетките и ткивата на организмот под дејство на патолошки агенси и нивна дијагностика. Запознавање со општите пореметувања на функцијата и патофизиолошките процеси на организмот.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> 1. Патологија на клетка; Воспаление; Регенерација и репарација; Нарушување на циркулација; Патологија на имунолошкиот систем; Неоплазми; Системска патологија 2. Пореметувања на градбата и функцијата на макромолекулите и субцелуларните структури 3. Пореметувања на енергетскиот метаболизам и метаболизмот на основните хранливи материи 4. Пореметувања на прометот на специфичните метаболички соединенија 5. Пореметувања на прометот на водата и електролитите. 6. Пореметувања на ацидобазната рамнотежа 7. Биолошко активни ендогени соединенија во патофизиолошките процеси 8. Пореметувања на невровегетативната регулација. Патофизиолошка основа на болката. 9. Пореметувања на терморегулацијата. Имунопатофизиологија 10. Воспалени. Целокупно реагирање на организмот на нокса. 11. Циркулаторен шок. Пореметување на свеста. 12. Пореметување на развитокот и растот. Малигна преобразба и раст. <u>Практични наставни единици:</u> 1. Патологија на клетки и ткива 2. Патофизиолошки основи на наследување на болестите и синдромите 3. Смрт на клетката 4. Супстратни хипоенергози – гладување 5. Пореметувања на метаболизмот на белковините 6. Пореметувања на метаболизмот на пуринските и приримидинските бази – Гихт 7. Пореметувања на прометот на калциумот, фосфатите и магнезиумот 8. Гастроинтестинални хормони и неуропептиди 9. Реакции на пресадување на ткивата 10. Патофизиологија при гинеколошки заболувања 11. Патофизиологија на бременост, раѓање и леунство 12. Патофизиологија кај новородено и патофизиологија на недоносено.				

12.	Методи на учење: Интерактивна настава на предавања и вежби, практични вежби.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Практичен и завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Кумар, Абас, Фаусто, Мичел	Основи на патологијата според Робинс	Табернакул	2012
	2.	Едвард К. Клат	Робинс и Котран Патолошки атлас	Академски печат	2012
	3.	Авторизирани предавања			
	4.	Гамулин С., Марушич М., Ковач З. и соработници	Патофизиологија	Шесто издание - Медицинска наклада, Загреб	2005

		5.	Стефан Џ.Мек Фи и Вилијам Генонг	Патофизиологија на болести Вовед во клиничка медицина 4-то издание	Проект на Владата на Р.Македонија за превод на стручни и научни книги	Септември, 2002, преведено 2011
		6.	Васкова О., Мицева С. Ристевска, Поп Ѓорчева Д., Миладиновска Д., Лопарска С.,Ивановска Ј.Е.	Практикум по општа и специјална патолошка физиологија	Скопје	
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Исак Таџер и соработници	Општа патолошка физиологија	Медицинска книга, Белград	
		2.	Исак Таџер и соработници	Специјална патолошка физиологија	Медицинска книга, Белград	

1.	Наслов на наставниот предмет	ФАРМАКОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет "Гоце Делчев" – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Зорица Арсова Сарафиновска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да се запознаат студентите со најосновните фармакокинетски (апсорпција, дистрибуција, метаболизам и елиминација на лековите) и фармакодинамичките процеси во човековиот организам, механизмот на дејство на лековите, факторите од кои зависи сигурноста и ефикасноста на лекот, дозирањето и факторите кои влијаат врз дозирањето на лековите, интеракциите и несаканите дејства на лековите, како и да се даде приказ на најосновните карактеристики на повеќето лекови коишто денес се користат во секојдневната пракса. Употреба на лекови во бременост и лактација.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Базична фармакологија; Фармакодинамија (дејство на лековите врз органски системи) 2. Механизам на делување на лековите;Карактер на дејство, специфичност и селективност 3. Видови на терапија, етиолошка, симптоматска; Квантитативни аспекти на дејството на лековите 4. Сооднос меѓу структурата на лекот и фамаколошкиот одговор; Јачина и ефикасност на лековите 5. Поим за кумулација и толеранција; Взаемно дејство помеѓу лековите; Несакани дејства на лековите (токсичност, алергиски, генетски обусловени); Зависност кон лекови, Антиинфективни лекови 6. Лекови кои дејствуваат преку автономниот нервен систем, 7. Фармакологија на лековите кои дејтвуват преку централниот нервен систем, 8. Лекување на кардиоваскуларни заболувања, Хемостаза и тромбоза, лекови кои се користат во терапија на анемија, 9. Лекување на заболувања на респираторен систем, 10. Лекување на заболувања на дигестивниот тракт, 11. Употреба на витамини и хормони во секојдневната терапевска пракса, 12. Лекови во бременост и лактација, FDA-категории на лекови во бременост				
12.	Методи на учење: Истражувачки, работа во мали групи, домашни работи, практична настава, семинарски работи, дискусија, дебата, индивидуални задачи				
13.	Вкупен расположив фонд на време	4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часови

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Практичен и завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) F
			од 51 до 60 бода	6 (шест) E
			од 61 до 70 бода	7 (седум) D
			од 71 до 80 бода	8 (осум) C
			од 81 до 90 бода	9 (девет) B
			од 91 до 100 бода	10 (десет) A
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

2	Литература				
2	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Доц. Д-р Трајан Балканов Проф.Д-р Срѓан Пешиќ	Фармакологија за стоматолози – општ дел	Авторизирани предавања, скрипта
		2.	Доц. Д-р Трајан Балканов Проф.Д-р Срѓан Пешиќ	Фармакологија за стоматолози – специјален дел	Авторизирани предавања, скрипта
					Година
					2013
					2013

1.	Наслов на наставниот предмет	ОСНОВНИ ПОГЛАВЈА ОД ИНТЕРНА МЕДИЦИНА
2.	Код	
3.	Студиска програма	Акушерки

4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Ивица Смоковски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): • Стекнување основни познавања за основните интернистички болести, преегзистенцијални ко-морбидитети во бременоста со цел подобро осознавање на основните принципи на здравствена нега на болните трудници • Стекнување со вештина за практична примена на научените теоретски знаења за здравствена нега соодветна на одредените интернистички заболувања во бременост • Запознавање на студентите со правилата на професионална комуникација со пациентите, колегите и останатиот медицински и парамедицински персонал, етичките принципи во медицината, а особено во акушерството, анамнеза и историја на болеста, медицинска документација и правните аспекти во системот на здравствената заштита. • Студентите да се оспособат за професионален и етички пристап кон пациентки од различни социјални и медицински категории, за основните принципи на професионалната комуникација, комуникацијата со разни социјални групи, начините на соопштување на дијагноза, етичкото одлучување, водењето медицинска документација и правните аспекти на праксата. • Земање анамнеза и водење историја на болест, основни симптоми и параметри на болестите, оспособување за основните клинички вештини, како и подготовка и спроведување на терапевтски процедури и постапки.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: 1. Болести и нарушувања на кардиоваскуларниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 2. Болести и нарушувања на респираторниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 3. Ревматолошки воспалителни и дегенеративни заболувања во бременост и специфики на здравствената нега 4. Болести и нарушувања на уринарниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 5. Болести на гастроинтестиналниот систем во бременост и специфики на здравствената нега 6. Хематолошки заболувања во бременост и карактеристики на здравствената нега 7. Ендокринолошки заболувања во бременост и специфики на здравствената нега 8. Здравствена нега при труења во бременост 9. Основни принципи на професионалната комуникација. Запознавање со основните принципи на професионалната комуникација. Основни видови на професионална комуникација. Комуникација акушерка-пациент, акушерка-акушерка, акушерка-лекар, акушерка-останати здравствени работници. Грешки во комуникацијата. Грешки во комуникацијата со пациентката. Професионален бонтон. Невербална комуникација. Значење на невербалната комуникација на акушерката со пациентката.				

	10. Комуникација со разни социјални групи пациентки. Комуникација на акушерката со: бремена жена, нејзиниот партнер, родилка, леунка, новороденче, доенче, претшколски и школски деца, адолесценти, гинеколошки пациентки, здрави жени. Комуникација со инвалиди. Комуникација на акушерката со лица со оштетен вид, слух, говор и други инвалидитети. Знаковен јазик. Комуникација со психијатриски пациентки. Специфики на комуникацијата со болни со разни психијатриски нарушувања. 11. Начини на соопштување на дијагноза. Соопштување на дијагноза и нејзино прифаќање. Однесување на пациентката, фамилијата и акушерката. Етичко одлучување и етички дилеми во акушерската пракса, потпишување на информирана согласност за операција и други медицински интервенции, потпишување информирана согласност за анестезија/аналгезија. Квалитет на живот. Влијание на болестите врз квалитетот на живот кај пациентките. Постапување при коморбидитети во бременост. Хронично-болни пациентки и бременост. 12. Медицинска документација. Запознавање со постоечката медицинска документација. Правни аспекти на здравствената заштита. Правни аспекти, закони и правилници кои ја регулираат здравствената заштита во акушерството. Практична настава: 1. Историја на болест. Запознавање со историјата на болест. Интернистичка историја, Акушерска историја, Гинеколошка историја. 2. Анамнеза. Интервју со пациентот и земање податоци за заболувањето/состојбата. Учење на основните принципи на професионална комуникација. Психолошка поддршка. 3. Основни симптоми и знаци: градна болка, диспнеа, палпитации, главоболка, едеми, малаксаност, кардио-циркулаторен колапс, итн. Основни симптоми и знаци при најчестите заболувања на кардиоваскуларниот, респираторниот, дигестивниот, уринарниот, ендокриниот, локомоторниот систем и на крвта, во бременост. 4. Правилно мерење и проценка на витални параметри: систолен и дијастолен крвен притисок со сфигмоманометар, мерење и проценка на фреквенција и квалитети на периферен пулс на соодветни анатомски локализации, телесна температура, фреквенција на респирации. Познавање на референтните граници во бременост. Употреба на апаратура за мониторинг на витални параметри (пациент-монитор). 5. Антропометрија-мерење на телесна тежина, телесна висина, обеми на глава, тело и екстремитети, пресметување на индекс на телесна маса-body mass index, мерење должина, тежина и обеми на новородено. Проценка на едеми на лице, потколеници, сакрум. Значење на инспекцијата, палпацијата, перкусијата и аускултацијата при физикален преглед на пациентка и дете. 6. Проценка на лабораториски анализи во бременост: комплетна крвна слика, седиментација, CRP, beta-HCG од крв и урина, гликемија, oGTT, уреа, креатинин, хепатални ензими, електролити, албумин, вкупни протеини, Урина-биохемиски анализи и седимент, собирање 24-часовна урина за протеинурија, Фактори на хемостаза, Крвна група и Рх-фактор. Познавање на референтните вредности на основните лабораториски параметри. 7. Употреба на брзи квалитативни биохемиски тестови во праксата и нивно значење за брза проценка: uro-deep-stick, брза квалитативна проценка на протеинурија со оцетна киселина, глукометар, beta-HCG од урина (брз тест за бременост). 8. Начини на апликација на терапија. Трансфузија на крв и крвни деривати. Положби на пациентката. Катетеризација, клизма, интубација, пласман на сонда. Принципи на асепса, антисепса и стерилизација.
--	--

	9. Проценка и постапка при разни видови ургентни состојби. Прва помош. Примарна реанимација. Анафилакса-алгоритам постапка при анафилакса. 10. Прецизно поставување на електродите на 12-канален ЕКГ апарат, добивање валиден ЕКГ запис, идентификација на брзина и ритам. 11. Вовед во клиничка работа со гинеколошко-акушерска пациентка 12. Специфики во клиничката работа со новороденче, доенче, мало дете, недоносено и заболено дете.			
12.	Методи на учење: Интерактивни предавања, методи на групни дискусии, дискусии на случаи од праксата, вежби на фантоми, аудиториски и клинички вежби, индивидуални задачи, семинарски труд, презентација на проектна задача.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Владимир Серафимовски и соработници	ИНТЕРНА МЕДИЦИНА (одбрани поглавја)	Македонска ризница, Куманово	2003

		2.	Манојловиќ Д.	Интерна медицина (2 тома)	Медицинск и факултет, Белград	
		3.	Манојловиќ Д.	Интерна пропедевтика	Медицинск и факултет, Белград	
		4.	Серафимовски В. и сор.	Интерна пропедевтика		
		5.	Чарлс Форбс, Вилијам Џексон	Клиничка медицина (Атлас во боја и текстови), Трето издание	Магор, Скопје	2012
		6.	Бошковски К.	Медицинска етика и деонтологија		
		7.	Светска лекарска асоцијација	Прирачник по етика за лекари	Македонско лекарско друштво, Скопје	2005
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Сеидел Х. и сор.	Мозбиев водич за физички преглед	превод	
		2.	Bickley Lynn	Physical Examination and History Taking	Lippincott, New York	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	СОВРЕМЕНИ ДИЈАГНОСТИЧКИ МЕТОДИ ВО ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Глигор Димитров			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со значењето и употребата на најсовремените технички методи при дијагностика и терапија во гинекологијата и акушерството, со посебен акцент на улогата на акушерката во подготовка и спроведување на методите.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: 1. Улога на персоналот и на техниката во современата дијагностика и терапија во гинекологијата и акушерството, специјални подготовки за секоја процедура поодделно 2. 1D, 2D, 3D и 4D-real-time ултрасонографија, абдоминален, вагинален ултразвук (УЗ) и ултразвук на дојка, значење на ултразвукот во рана бременост и кај скрининг на аномалии на плодот. 3. Интервентни процедури под контрола на УЗ (пункција на циста, Дуглас, при IVF, итн) 4. Амниоцентеза, кордоцентеза, хорион-биопсија, биохемиска, цитолошка и цитогенетска анализа на амнионската течност 5. Кардиотокографија, стрес-тест и нон-стрес-тест 6. Лабораториска дијагностика: биохемиска, микробиолошка, трансфузиолошка, цитолошка, цитогенетска 7. Микробиолошки брисеви и култури, Папаниколау тест (класичен и цитоскрин/цитофаст) и цитолошка анализа, HPV-типизација 8. Колпоскопија, хистероскопија, лапароскопија: минимално-инвазивни хируршки процедури, Хистеросалпингографија 9. Експлоративна киретажа, фракционирана експлоративна киретажа, punch-биопсија. Конизација, LLETZ, LEEP процедури. Патохистолошка анализа 10. Експлоративна лапаротомија, Ex-tempore биопсија при операција 11. Урогинеколошки дијагностички процедури 12. Основи на биофизика. Радиолошки методи во гинекологија и акушерство. MRI. Практична настава: Се изведува нагледно, преку спроведување на дијагностичко-тераписки методи и процедури во гинеколошко-акушерски оддели и амбуланти, соодветно на наставните единици од теоретската настава.				
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта, на одделение, во родилна и операциона сала, самостојна истражувачка				

	работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (кабинетски, клинички, аудиториски), семинари, тимска работа	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
·	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Димитров Г.	Авторизирани предавања	УГД	2016
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Белград	2006

	4.	Ристиќ	Практична опстетриција	Freemental, Белград	2001
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
	1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
	2.	Henderson, Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTindal	2012
	3.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
	4.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
22.2.	5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
	6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
	7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул, Скопје	2011
	8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011
	9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012
	10.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛamina)	2016
	11.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина	Табернакул	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ И ПЛАНИРАЊЕ НА СЕМЕЈСТВОТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со личниот и општествениот концепт на планирање на семејството, разните видови на контрацепција, прекините на бременоста, како и брачниот инфертилитет-стерилитет.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: 1. Личен и општествен концепт на планирање на семејството 2. Механички методи на контрацепција 3. Хемиско-механички методи на контрацепција 4. Нестероидна, стероидна и пост-коитална хормонска контрацепција 5. Биолошка контрацепција 6. Намерен (легален, криминален) и несакан-спонтан прекин на бременост 7. Брачен стерилитет 8. Машка неплодност: причини, дијагностика и терапија 9. Женска неплодност-комплексност на причините 10. Неинвазивни дијагностички методи за испитување женски стерилитет 11. Инвазивни дијагностички методи за испитување женски стерилитет 12. Терапија на женски стерилитет и техники на асистирана хумана репродукција Практична настава: 1. Советување и едукација за планирање на семејството 2. Едукација на популација за примена на механичките методи на контрацепција 3. Едукација на популација за примена на хемиско-механичките методи на контрацепција 4. Едукација на популација за примена на хормонската контрацепција 5. Едукација на популација за примена на биолошката контрацепција 6. Инструменти и техника на изведба на прекин на бременоста 7. Советување на брачен пар при состојба на инфертилитет-стерилитет 8. Алгоритам-редослед на дијагностика на инфертилитетот 9. Спроведување дијагностичко-тераписки постапки кај машки стерилитет 10. Инструменти, апарати и асистенција при неинвазивни и инвазивни дијагностички методи за испитување женски стерилитет 11. Разни видови индукција-стимулација на овулација 12. Асистенција при разни техники на асистирана хумана репродукција				

12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
·	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Авторизирани предавања		
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд	2008
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Београд	2006

	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		2.	Alvero, Schlaff	Reproductive endocrinology and Infertility	Mosby-Elsevier	2007
		3.	Macdonald	Mayes’ Midwifery	Bailliere-Tindall	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ПОДГОТОВКИ ЗА РАЃАЊЕ НА ДЕТЕ И РОДИТЕЛСТВО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 3 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 2 и запишан 3 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): -Познавање и разбирање на психологија на бременост. -Запознавање со психологијата на рано, средно и доцно детство и адолесценција. -Познавање на психологијата на бремена жена и грижа за нејзиното ментално здравје. -Родителство, семејство, улогата на жената во општеството. -Стекнување на основни знаења за психолошките подготовки за раѓање; психолошки промени во бременост и психолошки аспекти на самиот чин на раѓање. -Запознавање со поимот родителство, типови родители, едукативни програми за родители.				
11.	Содржина на предметната програма: - Психологија на бременост (психолошки аспекти на нормална бременост; високо ризична бременост). - Психолошки промени во период на бременост. Менталното здравје и најчести ментални пореметувања во овој период и после породувањето. Страници за психолошката (благо)состојба на бремената/леунката/доилката во “Мајчината книшка” - Подготовки на бремената жена за мајчинство; подготовки на членовите на семејството. - Психолошки аспекти на болката за време на породувањето и психо-едукативни програми . - Улогата на акушерката/сестрата во концептот на УНИЦЕФ: “Болници-пријателки на мајките и бебињата” - Позитивна психологија за родители. Програми и „Школа за родители“. - Психологија на рано детство и родителство. (Физички раст и развој; когнитивен развој; развој на говор; емоционален развој и развој на личноста во рано детство; семејството и врсниците во рано детство). - Психологија на средно и доцно детство и родителство. (Физички раст и развој; когнитивни промени; развој на говор; емоционален развој и развој на личноста во рано детство; семејството и врсниците во средно и доцно детство). - Психологија на адолесценција и родителство. Адолесценцијата како специфичен период (Физиолошки и телесни промени во адолесценција; промени во когнитивното функционирање во адолесценција; развој на				

	личноста во адолесценција; емоционален развој на личноста; семејството на адолесцентот и односот со родителите; односот со врсниците).			
	Семејство, здравје и болест.			
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, интерактивни методи, играње на улоги			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Милошева, Л.	Развојна психологија	УГД:Штип	2013
	2.	Cockburn, J., & Pawson, E. M	Psychological Challenges in Obstetrics and Gynecology: The Clinical Management	New York : Springer	2007
	3.	Patterson, C.J.	Infancy & Childhood	New York, NY: McGraw Hill	2009

	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. Број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Berk, L.	<i>Child Development</i>	London: Pearson	2013
		2.	Hendrick, V.	<i>Psychiatric Disorders in Pregnancy and the Postpartum: Principles and Treatment</i>	New York : Springer	2010
		3.	Haugaard, J.J.	<i>Child Psychopathology</i>	New York, NY: McGraw Hill Education	2008

1.	Наслов на наставниот предмет	ГИНЕКОЛОГИЈА СО ПРЕВЕНТИВА ВО ГИНЕКОЛОГИЈАТА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Теоретската настава: Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на гинекологија со здравствена нега. Студентите да стекнат знаења за начелата на работа на акушерката во редовната превентива кај здрави жени, како и спроведување нега на гинеколошките болни, усвојување и збогатување на знаењата за гинеколошката здравствена нега, поставување типична сестринска (негувателска) дијагноза во гинекологија, како и оспособување за разрешување на современите негувателски проблеми во процесот на општата и гинеколошката здравствена нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа гинекологија, основни дијагностички и терапевтски постапки, предоперативна подготовка и постоперативна нега на гинеколошки болни. Студентот се запознава и со личниот и општествениот концепт на примарната, секундарната и терциерната превенција и интервенција од областите на гинекологија и акушерство, засебно.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретски наставни единици: - Клиничка анатомија и ембриологија на надворешни и внатрешни генитални органи кај жена. - Физиологија на надворешни и внатрешни гениталии. - Физиологија на менструален циклус. - Животни времиња кај жената: Детство, Пубертет и адолесценција, Репродуктивно доба - Перименопауза, Хормон-заместителна терапија, Менопауза, Постменопауза, Сениум - Симптоми и знаци на гинеколошки заболувања - Општа и гинеколошка анамнеза и статус - Клиничка обработка на гинеколошка пациентка - Дијагностички методи во гинекологијата - Дисменореа - Ендометриоза - Аменореа-дијагностика и терапевтски постапки - Аномалии на женските полови органи - Репродуктивно здравје Основи на правилно планирање на семејството - Контрацепција - Дефиниција за неплодност - Машка и женска неплодност - Дијагностика и современ третман на неплодноста				

- Минимално-инвазивна (лапароскопска, хистероскопска) хирургија - Запознавање со концептот на здравствено советување, здравствено воспитување и промоција на здравјето на СЗО - Значењето на примарната, секундарната и терциерната превенција во гинекологија и акушерство - Концепт на едногодишен превентивен гинеколошки преглед во примарната гинекологија-ПЗЗ (кај матичен гинеколог), едукација за едномесечен самопреглед на дојки - Превентивни постапки за спречување на генитален спад и пролапс и чување на карлично дно - Спречување на повреди на женски генитални органи - Спречување на несакана бременост - Превенција на сексуално-преносливи инфекции - Превенција на рак на женските генитални органи, Папаниколау-тест, Вакцинација против Хуман-папилома вирус (ХПВ) Практични наставни единици: - Правилно и целосно земање и толкување на гинеколошка анамнеза - Издвојување битни елементи од општата анамнеза - Физичка и психолошка припрема на жена за гинеколошки преглед Изведба на гинеколошки преглед под спекулум/екартери, бимануелен гинеколошки преглед и проценка на сите женски генитални органи - Изведба на ректо-вагинален преглед и ректално туше Изведба на преглед за утврдување на препонски/бутни кили - Изведба на абдоминален палпациски преглед, битни елементи од општиот статус - Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер) - Изведба на давање клизма - Земање на цервикален и вагинален бактериолошки брис и брис за хламидија и микоплазма/уреаплазма, земање на интроитусен-вагинален и перианален брис за ГБС - Земање брисеви од кожа, телесни шуплини и оперативни рани - Whiff-тест, Микроскопска визуелизација на clue-клетки - КОН-тест, Микроскопска визуелизација на хифи на Candida spp. - Одредување група на вагинален секрет. Одредување pH на вагина - Запознавање на инструментите за минимално-инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата, Припрема на пациентка за лапароскопска операција - Инструментирање и асистенција при минимално-инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата - Постоперативна нега по минимално-инвазивна (лапароскопска) операција - Едукација за правилно пласирање на механичка контрацепција - Едукација на население за правилна употреба на различните видови контрацепција - Изведба на артефициелна инсеминација - Асистенција при изведба на разни технологии на асистирана хумана репродукција (IVF, ICSI и др.) - Здравствено-воспитно делување на акушерката на примарно ниво-значење на здравственото воспитание кај предучилишните и училишните деца, младината и возрасните. Сексуално воспитување како воспитување за односот помеѓу половите
--

	во сите старосни групи. Промоција на доењето, движење за културата на доење во просторот. - на секундарно ниво-здравственовоспитно делување во диспанзерите за жени-советувалиште за трудници,старечки дом. Полово воспитание на младите и возрасните, полово живеење и одговорност. - на терциерно ниво-здравствено воспитание во сите животни активности на трудницата и родилката. Воспитание и мотивација за доење. - Спроведување на комплетен едногодишен превентивен гинеколошки преглед и клинички преглед на дојки - Едукација за различните видови контрацепција - Здравствено воспитување на популацијата за сексуално-преносливи инфекции - Изведување на Папаниколау тест и ХПВ-вакцинација			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Авторизирани предавања		
		2.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-Богдановиќ З., Младеновиќ-Михаиловиќ А.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд	2008
		3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
		2.	Ристиќ	Практично породилство		2001
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		4.	Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2012
		5.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
6.		Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул	2011	

1.	Наслов на наставниот предмет	АКУШЕРСТВО СО ПРЕВЕНТИВА ВО АКУШЕРСТВОТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Теоретската настава: Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на нормалното акушерство со здравствена нега. Студентите да стекнат знаења за начелата на работа на акушерката во редовната превентива кај здрави жени, како и спроведување нега на бремени, родилки и породени жени, усвојување и збогатување на знаењата за акушерската здравствена нега, поставување типична сестринска (негувателска) дијагноза во акушерство, како и оспособување за разрешување на современите негувателски проблеми во процесот на општата и акушерската здравствена нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа акушерство - современи антепартални и перинатални контроли, водење и помош при породување, нега во постпородилниот период и леунството. Студентот се запознава и со личниот и општествениот концепт на примарната, секундарната и терциерната превенција и интервенција од областите на гинекологија и акушерство, засебно				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: - Овулација, Концепција, Ембриогенеза, - Раст и развој на плод, плацента и плодови обвивки Плацентарни хормони - Дијагноза на бременост, веројатен термин на раѓање - Дијагностички методи во акушерството - Предконцепциско советување и превенција - Тек, редослед и фреквенција на антепартални контроли и скрининзи, мајчина крв - Забите во бременост и при доење - Почеток и тек на нормално раѓање, родилни времиња - Механизам на нормално главично породување, ситус, позиција, хабитус и презентација на плодот - Водење на нормално раѓање, препартален и интрапартален мониторинг - Прва нега и реанимација на новородено - Физиолошки пуерпериум - Антенатални контроли во бременоста, Ултразвучен и биохемиски скрининг на аномалии на плодот - Примарна и секундарна превенција на гестози во бременост, мерење тензија, телесна тежина и обеми, тест на скриен шеќер, профилакса на Рх-сензибилизација, брисеви, лабораториски анализи, анализи на хемостаза				

	- Спречување расцепи на родилните патишта при породување, превенција на постпартални крварења и други патолошки состојби во пуерпериум - Вакцинации на новороденче и доенче Практична настава: - Правилно и целосно земање и толкување на акушерска анамнеза - Препознавање на знаците за бременост на бимануелен гинеколошки преглед - Спроведување на целосни антенатални контроли и следење на нормална бременост по лунарни месеци, постапки во секој лунарен месец поодделно и толкување на резултати - Земање на брисеви за група Б стрептокок-ГБС - Едукација за хигиена и диететика во бременост, Нега на бремена жена, препораки и здравствено-едукативни советувања на бремените за секој од аспектите на животот - едукација на партнерите во Школата за родители: едукација и психолошка поддршка во припремата за породување - Изведба на Павлик-Леополдови зафати - Слушање фетални тонови со дрвен или метален Пинардов фетоскоп и правилно поставување на пелоти од ЦТГ апарат за следење плодови тонови и контракции на ЦТГ Разликување на нормално од патолошко ЦТГ и проценка на потреба од итност за викање на лекар, - Припрема на родилка за породување, изведба на карлични и други мерки и следење на нормално раѓање Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер), изведба на давање клизма - Оспособување за спроведување на нормално раѓање Проценка на одлепеност и целовитост на постелка - Прва грижа и реанимација на новородено после раѓањето - Едукација за правилно доење и методи за одзатнување на млечни канали - здравствено воспитание со сите животни активности на бремената и родилката. Едукација и мотивација за доење. - акушерката организатор и спроведувач на едукацијата „Школа за родители“ - СЗО/УНИЦЕФ концепт „Болници-поријателки на мајките и бебињата“ - Спроведување на антенатални контроли на нормална бременост - Тренинг за спречување на повреди на меките родилни патишта - Спроведување превентивни активности кај новородено			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови

		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература						
22.1.	Задолжителна литература						
	Ред. број	Автор		Наслов		Издавач	Година
	1.			Авторизирани предавања			
	2.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-Богдановиќ З., Младеновиќ-Михаиловиќ А.		Гинекологија и акушерство		Завод за учебнике и наставна средства-Београд	2008
	3.	Дробњак, Баршиќ		Гинекологија и акушерство			
22.2.	Дополнителна литература						
	Ред. број	Автор		Наслов		Издавач	Година
	1.			Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори			
	2.	Ристиќ		Практично породилство			2001
	3.	Ристиќ		Практична гинекологија			2006

		4.	Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	Bailliere Tindall- Oxford, London, New York	2012
		5.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		6.	Габе, Нибил, Симпсон	Акушерство: нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕМБРИОЛОГИЈА И РАЗВОЈ НА ФЕТУС			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Разбирање на нормалниот морфолошки развој на фетусот, факторите кои го овозможуваат тоа и факторите кои го пореметуваат нормалниот развој				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: -преконцепциско здравје и услови за концепција -морфолошки развој на фетусот во матката -ендогени и екзогени фактори кои обезбедуваат нормален развој на фетусот -улога на постелката и папочната врвца -знаци на уреден раст и развој на плодот -развој на респираторниот систем -развој на кардиоваскуларниот систем -развој на дигестивниот систем -развој на централниот нервен систем -развој на урогениталниот систем -развој на локомоторниот систем -предвремен прекин на нормалниот морфолошки развој (предвременно породување) Практична настава: -едукација на жените во репродуктивниот период за репродуктивното здравје -индикатори на репродуктивно здравје -следење на плодот во тек на бременоста -препознавање на знаци на страдање на плодот во интраутерината средина -морфолошка проценка на здраво новородено дете -морфолошка проценка на предвременно родено дете -проценка на гестациската возраст кај новороденчето -детекција на деца мали или големи за гестациската возраст -препознавање на минор аномалиите -поврзување на бројот минор аномалии и мајор аномалиите -фактори кои даваат родилни дефекти -проценка на постелката и преглед на папочна врвца				
12.	Методи на учење: -теоретски предавања -учење базирано на проблем -гледање на рентген слики -изработка на краток стручен труд на одредна проблематика				

13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Зисовска Елизабета	Фетална анатомија и конгенитални аномалии	УГД, ФМН Штип
		2.	Зители Б.Џ и Дејвис Х.В.	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.	Табернакул
		3.	Мур, Персо	Човекот во развој	Табернакул
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Миленковска Л. и Костовска Н.	Општа ембриологија на човекот	Култура, Скопје

		2.	Петровски Миле и Трајковски Зоран	Ургентна неонатална абдоминална хирургија	Менора, Скопје	1999
		3.	Issacson G, Minz S, Crellin ES	Atlas of Fetal Sectional Anatomy: With Ultrasound and Magnetic Resonance Imaging.	Springer,	1986
		4.	Internet based resources	www.who.int		

1.	Наслов на наставниот предмет	БРЕМЕНОСТ, ПОРОДУВАЊЕ И ПУЕРПЕРИУМ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Теоретската настава: Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на нормалното акушерство со здравствена нега. Студентите да стекнат знаења за начелата на работа на акушерката во редовната превентива кај здрави жени, како и спроведување на бремени, родилки и породени жени, усвојување и збогатување на знаењата за акушерската здравствена нега, поставување типична сестринска (негувателска) дијагноза во акушерство, како и оспособување за разрешување на современите негувателски проблеми во процесот на општата и акушерската здравствена нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа акушерство - современи антепартални и перинатални контроли, водење и помош при породување, нега во постпородилниот период и леунството.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: - Овулација, Концепција, Ембриогенеза, - Раст и развој на плод, плацента и плодови обвивки Плацентарни хормони - Дијагноза на бременост, веројатен термин на раѓање - Дијагностички методи во акушерството - Предконцепциско советување и превенција - Тек, редослед и фреквенција на антепартални контроли и скрининзи, мајчина крв - Орално здравје во бременост и при доење - Почеток и тек на нормално раѓање, родилни времиња - Механизам на нормално главично породување, ситус, позиција, хабитус и презентација на плодот - Водење на нормално раѓање, препартален и интрапартален мониторинг - Инструментално и оперативно завршување на раѓање, царски рез - Прва нега и реанимација на новородено, Апгар-скор - Физиолошко леунство, Карактеристики на физиолошки пуерпериум - Хигиена и диететика во пуерпериум - Едукација/советување за правилно доење, УНИЦЕФ концепт „Болници-пријателки на мајките и бебињата“, рагади и пуерперален маститис - Сексуалност, контрацепција постпартум, постпартална и постнатална здравствена и социјална заштита Практична настава: - Правилно и целосно земање и толкување на акушерска анамнеза				

	- Препознавање на знаците за бременост на бимануелен гинеколошки преглед - Спроведување на целосни антенатални контроли и следење на нормална бременост по лунарни месеци, постапки во секој лунарен месец поодделно и толкување на резултати - Земање на брисеви за група Б стрептокок-ГБС - Едукација за хигиена и диететика во бременост, Нега на бремена жена, препораки и здравствено-едукативни советувања на бремените за секој од аспектите на животот - едукација на партнерите во Школата за родители: едукација и психолошка поддршка во припремата за породување - Изведба на Павлик-Леополдови зафати - Слушање фетални тонови со дрвен или метален Пинардов фетоскоп и правилно поставување на пелоти од ЦТГ апарат за следење плодови тонови и контракции на ЦТГ Разликување на нормално од патолошко ЦТГ и проценка на потреба од итност за викање на лекар, - Припрема на родилка за породување, изведба на карлични и други мерки и следење на нормално раѓање Изведба на катетеризација (со Нелатонов и Фолиев катетер), изведба на давање клизма - Оспособување за спроведување на нормално раѓање Проценка на одлепеност и целовитост на постелка - Прва нега и реанимација на новородено после раѓањето, оспособување за примарна нега и реанимација на новородено, како и оценување со Апгар-скор - Едукација за правилно доење и методи за одзатнување на млечни канали - Нега на родилка со физиолошки пуерпериум - Советување и проценка на успешноста на доењето - Менаџмент на компликации произлезени од доење - Асепса, антисепса и профилакса на инфекции во родириштето - Едукација за контрацепција пост-партум			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови

	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит	30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Авторизирани предавања		
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд	2008
		3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
		2	Ширимбел	Практична опстетриција	Школска књига	
		3.	Ристиќ	Практично породилство		2001
		4.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		5.	Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2012

		6.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		7.	Габе, Нибил, Симпсон	Акушерство: нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	УРГЕНТНИ СОСТОЈБИ ВО АКУШЕРСТВОТО И ГИНЕКОЛОГИЈАТА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите-идни акушерки да развијат изострено чувство за ургентност, со цел итно делување во живото-загрозувачки ситуации за мајката и плодот во акушерството и за пациентката во гинекологијата.				
11.	Содржина на предметната програма - ектопична бременост - вкештување на утерус во РВФЛ во бременост и ишиурија парадокса - фетален дистрес - крварења при породување - пуерперални крварења - хипотонија и атонија на утерус - инверзија на утерус - асфиксија на новородено - пуерперална сепса и ендотоксичен шок - пулмонална емболија во пуерпериум - шок при раѓање - егзацербации на тешки преегзистенцијални хронични заболувања во бременоста - акутен абдомен во бременост - тешка прееклампсија, еклампсија и HELLP синдром - крварења во рана бременост - крварења во касна бременост - септичен абортус - перфорација на утерус при интервенција - пролапс на папчаник - плацента инкрета и перкрета - плацента и ваза превија - абрупција на постелка, утероплацентарна апоплексија-Кувелиеров синдром - дисеминирана интраваскуларна коагулација во акушерството - спазмодично породување-Шикелеов синдром - руптура на утерус - дисфункционални профузни крварења од матката - акутен абдомен од гинеколошко потекло - торквација и субторквација на оваријален тумор/циста/аднекса - инкарцерирација на оваријален тумор - руптура на оваријална циста				

	- тубо-оваријален апсцес			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
·	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.		Авторизирани предавања	
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна
					2008

					средства- Београд	
		3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
		2.	Ристиќ	Практично породиљство		2001
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		4.	Ширимбел	Практична опстетриција	Школска књига	
		5.	Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives	Bailliere Tindall- Oxford, London, New York	2012
		6.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		7.	Габе, Нибил, Симпсон	Акушерство: нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ТРАДИЦИОНАЛНА КИНЕСКА МЕДИЦИНА СО АКУПУНКТУРА ВО АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет “Гоце Делчев” – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Јихе Зху			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите да стекнат знаења, вештини и способности од областа на комплементарната медицина и нејзините сродни техники, потребни за проширување на знаењата на акушерката за преземање на превенција, тераписка заштита кај пациентки со акушерски состојби и заболувања, како и со стручна подготвеност за давање на компетентна здравствена заштита со комплементарни и алтернативни методи на пациентки на кои им е потребна неопходна помош од доменот на акушерство. Низ теоретската настава по комплементарна медицина, студентите се запознаваат со традиционалната кинеска медицина, акупунктурата и сродните техники на третирање и масажа кои може да бидат применети во текот на бременоста, породувањето, леунството, на новороденото и мерките за негово згрижување и нега, при патолошките состојби во бременоста, породувањето и леунството, како и при заболувања и состојби од ургентна природа, кои ги загрозуваат витално мајката и плодот. Со практичната настава студентите ги продлабочуваат и дооформуваат стекнатите теоретски знаења од техниките на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура, кои можат да ги применат во акушерството, ја совладуваат методологијата на испитување во бременоста, природот, прегледот и обработката на бремената, ги утврдуваат процесите при нормално и патолошко породување, на акушерските интервенции и акушерските операции. Предвиден исход од изучување на предметот: Студентите-идни акушерки се оспособуваат да дадат целосна и точна превентива и куратива според комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура во текот на бременоста, породувањето и леунството, да спроведат техники од комплементарната медицина неопходни при ургентни акушерски состојби и заболувања, како и да пружат помош во текот на породувањето и леунството.				
11.	Содржина на предметната програма: - Теоретска настава (интерактивни предавања): (1.) Вовед, основи и историски развој на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура (2) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура за примена на природен и здрав начин за заштита на пациентките за спроведување на нормална и здрава бременост				

	(3) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура за менструцијата, менструалните проблеми, сексуални хормони, гинеколошки заболувања и сексуално преносливи болести (4) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура за преанцерози, бенигни и малигни заболувања на женски генитални органи и дојка (5) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура при ургентни состојби во гинекологијата (6) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура при нормални и патолошки: бременост, раѓање и пуерпериум (7) Лекови и хербални продукти при бременост и доење, хигиена, исхрана и диететика во бременост, дентално здравје во бременоста, ко-морбидитети во бременост (8) Акушерски превентивни програми според комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура, следење на нормална бременост, современо водење на нормално раѓање и раѓање со тазово предлежување на плодот (9.) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура при царски рез и други акушерски операции и интервенции. Акупунктурна анестезија и аналгезија. (10.) Основни дијагностички методи и техники на комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура при абортус (11.) неповолни влијанија врз здравјето на бремената, одредници на општото и репродуктивното здравје на жената во современите општества, современото општество и ТКМ (12.) матернален и перинатален морталитет, здравствено воспитување на бремени и леунки, судско-медицински аспекти на бременоста. - Практична настава (вежби): (1.) Методи и техники на комплементарна медицина-ТКМ и акупунктура (2) Инструменти во комплементарната медицина-ТКМ и акупунктура (3) Традиционална кинеска медицина и менструалните проблеми, сексуални хормони, гинеколошки заболувања, сексуално преносливи болести (4) Традиционална кинеска медицина, Акупунктура, Туина масажа, Капинг терапија и Гуаша масажа во текот на бременоста (5) Хербална терапија во тек на бременост (6) ТКМ техники и методи при ургентни состојби (7) Оспособување за спроведување на нормално раѓање, (8) Техники на прва нега на новороденчето (9) Техники и методи за одзатнување на млечни канали (10) Техники и методи по царски рез (11) Техники и методи по абортус (12) Методи за едукација и поддршка при разни психолошки состојби
12.	Методи на учење: Теоретски интерактивни предавања, практични вежби на фантоми, симулации, супервизирани вежби со пациенти во Центарот за традиционална кинеска медицина и акупунктура, изработка на самостојни менторски проектни задачи (трудови), истражувања, пракса во во Центарот за традиционална кинеска медицина и акупунктура.
13.	Вкупен расположив фонд на време 2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа

14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (клинички, лабораториски,аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови (2 писмени колоквиуми по 20 бода)		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проектна задача (презентација)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит (теоретски и практичен)		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Освоени најмалку 42 бода по сите основи (предавања,вежби,колоквиуми,проектна задача)	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
·	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Проф Д-р Јихе Зху Благица Арсовска	Интерна скрипта Рефлексотерапија со акупресура		2013
		2.	Zhu Bing, Wang Hongcai	Acupuncture Therapeutics	China Beijing International Acupuncture Traning Center	2009
		3.	YOU Zhao-ling	Gynecology in Chinese Medicine	CHINA BOOKS SYDNEY	2015

		4.	Zhu Bing, Wang Hongcai	Basic theories of Traditional chinese medicine	China Beijing International Acupuncture Training Center	2009
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за учебнике, Белград	2008
		2.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23 rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
		3.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	СЕМЕЈНА МЕДИЦИНА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Љиљана Симоновска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање на студентите со делот од примарната здравствена заштита - улогата и значењето на акушерката во превенција, дијагноза и терапија на заболувањата кај популацијата од секоја старосна група, со посебен осврт на жената и детето (т.е., мајката и бебето).				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> 1. Вовед. Медицинска документација 2. Анамнеза и физикален преглед кај сите возрасни групи, со посебен осврт на мајка и дете. 3. Заболувања на респираторен систем - симптоматологија, дијагностика, диференцијална дијагноза, терапија. 4. Заболувања на кардиоваскуларен систем- симптоматологија, дијагностика, диференцијална дијагноза, терапија. 5. Заболувања на гастроинтестинален систем - симптоматологија, дијагностика, диференцијална дијагноза, терапија. 6. Заболувања на урогенитален систем – симптоматологија, дијагностика, диференцијална дијагноза, терапија. 7. Мускулоскелетни заболувања и повреди. 8. Главоболка и други видови болка. 9. Најчести состојби кај педијатриската популација, со посебен акцент на новороденче и доенче. 10. Репродуктивно здравје - планирање на семејството и контрацепција. 11. Репродуктивно здравје - пренатална и постпартална нега. 12. Превентивни мерки, советување, генетско советување. <u>Практични наставни единици:</u> 13. Физикален преглед, со посебен акцент на мајка и дете. 14. Горно - респираторни заболувања - симптоматологија и третман, процена на пациент со ХОББ. 15. Процена и третман на пациент со артериска хипертензија, Процена и третман на пациент со срцеви аритмии, Процена и третман на пациент со коронарна артериска болест. 16. Процена и третман на пациент со дијареа и повраќање. Анализа на абдоминалните симптоми. 17. Третман на мускулни пренапрегања и дисторзии. Остеопороза - процена на ризик и советување.				

	18. Процена на уринарни симптоми - анурија наспроти уринарна инконтиненција. Дизурија. 19. Водење на нормална бременост, нормално раѓање во домашни услови, во примарна здравствена заштита и во родилиште од страна на акушерката, и водење на нормален постпартален период 20. Проценка на акутни заболувања во тек на бременост, прва помош од акушерката и итно препраќање на повисоко ниво на здравствена заштита, тимска работа со докторот-опстетричар. 21. Разни видови крварења кај жената, проценка на степен на крварење и степен на итност, изведба на вагинална тампонада 22. Планирање на семејството и разни методи за контрацепција, проблемите на брачен стерилитет			
12.	Методи на учење: Теоретски предавања, работа во групи, практични вежби, проектни задачи			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
22.1.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	

		1.	Mengel M. et al.	Family Medicine: Ambulatory Care and Prevention	Fifth Edition (LANGE Clinical Medicine)	
		2.	Група автори	Примарна здравствена заштита-одбрани поглавја		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.				

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРОФЕСИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО СО ПРАВНА ЗАШТИТА НА МАЈКАТА И ДЕТЕТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Војо Беловски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3-ти и запишан 4-ти семестар.			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со регулативите, законите и подзаконските акти, како и меѓународните документи и конвенции, од областа на репродукцијата или документи на било каков начин поврзани со репродукцијата.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Значењето на законите и подзаконските акти во смисла на регулатива и уредување на делувањето во областа на акушерството и гинекологијата 2. Одредби од Уставот на Република Македонија поврзани со мајката, детето и медицинската/акушерската пракса 3. Закон за здравствена заштита и подзаконски акти, Закон за социјална заштита и подзаконски акти, Закон за заштита на населението од заразни болести, начин на пријавување на заразни и хронични незаразни болести, регистри на хронични незаразни болести, Закон за абортус 4. Закон за здравствено осигурување и подзаконски акти 5. Закон за брак и семејство, Закон за наследување и подзаконски акти 6. Закон за биомедицински потпомогнато оплодување-БПО и подзаконски акти 7. Закон за работни односи, професионална грешка, грешка од небрежност, осигурување од професионална грешка, правна заштита од професионална грешка 8. Закон за правата на пациентите и подзаконски акти 9. Закон за евиденции од областа на здравството и подзаконски акти 10. Показатели во виталната и перинаталната статистика и Закон за статистика 11. Регулативи во светот кои се занимаваат со проблематиката и биоетичките принципи на асистираниот хуман репродукција, собирањето и чување матични клетки, нивна употреба за тераписки цели и во биомедицински истражувања со клетки, ткива и органи, клонирање, ткивен инженеринг, итн. 12. Конвенција за правата на мајката и детето од УНИЦЕФ при ООН, Закон за заштита на децата				
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни аудиториски вежби и семинариуми, решавање правно-етички дилеми од акушерската пракса, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови

		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годи на
	1.		Авторизирани предавања		
	2.		Собрани: Устав, закони, подзаконски акти и правилници на РМ од соодветните области		
	3.		Собрани: Меѓународни документи и конвенции од соодветните области		
	4.		Кодекс за етика на акушерки	Здружение на медицин. сестри/техн. и акушерки на РМ	
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годи на
	1.	Игновска Елена	Биорепродуктивна етика и право	Bigoss	2010

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРОМОЦИЈА НА ЗДРАВЈЕ И ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет “Гоце Делчев” – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Шуманов			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со методите и средствата кои се применуваат во промоцијата на здравјето и здравственото воспитание, содржините и целите и нивната примена. Студентите се стекнуваат со знаење за принципите на организирање на здравствената заштита, начинот на планирање, развој и евалуација.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: 1. Дефинирање на основните поими и потреби во промоцијата на здравјето 2. Принципи на промоцијата на здравјето 3. Цели и подрачја на здравственото образование 4. Принципи на здравствено - воспитна работа 5. Основни карактеристики на за здравствено - воспитните методи и средства 6. Примена на здравственото воспитание во текот на секојдневната работа во здравството 7. Улогата на акушерката како едукатор по здравствено образование во и вон системот за образование 8. Методи за промена на однесувањето 9. Меѓународна активност за промоција на здравјето 10. Здравје за сите во 21 век 11. Планирање, развој и евалуација на системот на здравствена заштита 12. Нивоа на здравствена заштита (примарно, секундарно, терциерно ниво) Практична настава: 1. Дефиниции во промоцијата на здравјето 2. Одредување на приоритетите на промоцијата на здравјето 3. Подрачја на здравственото образование 4. Содржини на здравствено-воспитна работа, различни методи на едукација 5. Основни карактеристики на за здравствено - воспитните методи и средства 6. Улогата на акушерката како едукатор по здравствено образование 7. Спроведување методи за промени во однесувањето на луѓето 8. Приоритети на стратегијата „Здравје за сите во 21 век“. 9. Дефинирање на планските цели на системот на здравствена заштита 10. Здравствени активности според нивоа на здравствена заштита (примарно, секундарно, терциерно ниво)				
12.	Методи на учење: Интерактивни предавања, аудиториски вежби, поединечни консултации со студенти, групни дискусии на случаи од праксата, фокус-групи				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			

14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество во наставата		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
·	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ленче Мирчевска, Дончо Донев, Илија Глигоров,.	Здравствено воспитание	Универзитет “Св.Климент Охридски”, Битола, Битола	2006
		2.	Теодор Х.Тулчински, Елена А.Варавикова	Новото јавно здравство	Студентски збор” Скопје	2003
		3.	Џејмс Ф. Џекел и Дејвид Л.Кац со соработници	Епидемиологија, биостатистика и превентивна медицина	Табернакул“ Скопје	2010
22.2.	Дополнителна литература					

1.	Наслов на наставниот предмет	ГИНЕКОЛОШКА ОНКОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“, Штип			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 3 и запишан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на знаења за асистенции на сите дијагностички процедури кои се применуваат во дијагностика на гинеколошките малигнитети. Да се запознаат со начинот на примена, начин на информирање и на пациентките за одредена дијагностчка постапка, што од истата се очекува.				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> • гинеколошки преинвазивни болести-преканцерози на женските гениталии • ХПВ и цервикалната карциногенеза • основи на гинеколошките канцери • хистопатологија, цитопатологија и имунохистохемија • инвазивни болести на женските гениталии (вулва, вагина, цервикс, ендометриум, корпус утери, јајцеводи, овариуми) • гестациски трофобластни болести • рак во бременоста, менаџмент на рак во бременоста • молекуларна генетика во гинеколошката онкологија • палијативна грижа во гинеколошката онкологија • бенигни тумори на женските гениталии • историја на гинеколошката онкологија • рак на дојка во бременост-дијагностика и менаџмент • рак на дебело црево-дијагностика и третман • обуки за вештини во асистирање во гинеколошката онкологија <u>Практични наставни единици:</u> • асистирање при дијагностички процедури • асистирање при тераписки процедури				
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, клиничка пракса со пациентки, методи на групни дискусии, индивидуални задачи – семинарски труд.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска раб.	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува настава		Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
·	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Дисаиа, Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул (превод на 1000 книги)
		2.	Ристиќ	Практична гинекологија	Ристиќ
		3.	Младеновиќ Д.	Гинекологија и акушерство	Белград
		4.	ESGO authors	ESGO Textbook of gynaecological oncology, 2 ed.	ESGO
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
					Година

		1.	Група автори	Цервикалне интраепителне лезије Ц смернице	Загреб	2012
		2.	Група автори	Гине.онкологија	Загреб	2005
		3.	Дубравко Хабек	Гинекологија и породиљство	Загреб	2013

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРАКТИЧНА НАСТАВА: КЛИНИЧКА ПРАКСА 2			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	2 година / 4 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Глигор Димитров, Проф д-р Ѓорѓи Бабушку, Доц д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Ислушан 4 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Праксата тече во вид на програмски шеми кои бараат апликација на теоретското знаење од стручните предмети при акушерската нега - работата на акушерката во антенатална, антепартум, интрапартум, постпартум и неонатална здравствена заштита. Целосен пристап до пациентките и нивните семејства и теоријата на Кристине Хендерсон, која се однесува на специфичните потреби на пациентките - гинеколошка област на делување - дополнето со теоријата на здравствената нега. Фази на праксата: подготовка, план, изработка и вреднување. Содржината на праксата е директна работа со бремени, родилки, леунки, новородени и нивните партнери и семејства, ранливи групи во специфични и комплексни случаи, како и со гинеколошки пациентки. Студентот мора да покаже теоретско и практично знаење во својата работа. Менторите, едукаторите, стручњаците од пракса, асистентите и професорите, заедно го оценуваат знаењето на студентот. При оценување на стручната оспособеност на студентот се употребува Книшката за практична настава.				
11.	Содржина на предметната програма Области од практичната настава-професионалната клиничка пракса: 1. Психо-физичка подготовка на парот за родителство 2. Предпородилен период: Амбуланта за физиолошки бремености 3. Акушерска нега на трудница со патолошка бременост 4. Амбуланта за патолошка бременост 5. Родилен период: Акушерска нега на родилка во родилна сала 6. Постпородилен период 7. Нега на здраво новородено 8. Нега на новородено со посебни потреби и нега на дете по хируршка интервенција 9. Поддршка на менталното здравје 10. Превентива и нега на здрави гинеколошки пациентки 11. Нега на пациентки со патолошки состојби во гинекологијата 12. Нега во патронажното и диспанзерското здравство Практични вештини кои студентот задолжително ги практикува (под супервизија): 1. Советување на трудници со вклучени најмалку 100 пренатални прегледи, континуирана контрола и грижа на најмалку 40 бремени жени 2. Акушерска грижа и водење на најмалку 40 нормални спонтани породувања (Студент мора да изведе најмалку 40 породувања. Доколку нема, бројката се смалува на 30, со тоа што мора активно да учествува-асистира на уште најмалку 20 породувања).				

3. Активно учествува во карлични породувања. Може и со симулации на фантоми. 4. Изведба на епизиотомија и сутура на раната како и сутура на помала едноставна перинеална лацерација. Може и на фантом, само ако е апсолутно неопходно. 5. Акушерска нега и водење на најмалку 40 жени со ризична бременост, абнормално раѓање или проблематичен пуерпериум (и родилката, и новороденото). 6. Грижа и надзор (вклучително и прегледи) на најмалку 100 леунки, со преглед на најмалку 100 здрави новородени, со советување за лактација и доење. 7. Грижа за ризичи новородени со специјални потреби: преттермински, посттермински, со мала родилна тежина и болни новородени. 8. Акушерска грижа за пациентки со патолошки состојби од областа на гинекологијата и акушерството 9. Познавање на медицинската нега и грижа во различните области од медицината, интерната медицина и хирургијата, што подразбира и теорија и клиничка пракса. 10. Во родилна сала студентот мора да изработи: Прием на трудница-20, Хигиенска подготовка-20, Надворешен физикален преглед-40, Вагинален преглед-40, Амниотомија-10. 11. Породување при главична презентација-40, прво и второ родилно време главична презентација-40, трето родилно време-40, Клемување и пресекување папчаник-40, Асистенција при сутура на епизиотомија/перинеална руптура-40, Четврто родилно време и грижа за новороденото-40, Примарна реанимација на новородено-2, Асистенција при реанимација-5, Преглед на матка-40. 12. Мануелна ревизија-ассистенција-5, Постапка при атонија на утерус-5, Асистенција при карлично породување-5, Асистенција при породување со вакум екстрактор-5, Асистенција при породување со форцепс-5, Асистенција и инструментирање при царски рез-5, Водење раѓање кај ризични трудници со дијабетес, еклампсија, срцеви, белодробни и бубрежни болести-5, Водење раѓање кај родилка со инфективна болест-1, Водење бременост и раѓање кај специфични и комплексни случаи/ситуации, маргинализирани групи и лица со посебни потреби-3				
12.	Методи на учење: интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки под супервизија и самостојно, клиничка пракса во гинеколошко-акушерска амбуланта, на гинеколошко-акушерско одделение, одделение за пуерпериум, во родилна сала и операциона сала под супервизија.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		240 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 работни дена по 8 часа/ден = 240 часа (вкупно 45 дена клиничка пракса)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	0 часови
		15.2.	Практична настава- клиничка пракса	240 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	0 часови
		16.3.	Домашно учење	0 часови
17.	Начин на оценување Оценувањето е описно (положил / не положил) Менторот одговорен за професионалната клиничка пракса води евиденција за редовното посетување и активностите на студентот во тек на стручната пракса. После завршување на стручната пракса студентот не добива оценка, но се добива опис- дали ја поминал или не ја поминал успешно стручната пракса, во смисла на			

	исполнување на утврдениот број на клинички вештини, утврдени во Европската директива European Directive 2005/36/EC за регулирани професии-акушерка. Податакот за извршена стручна пракса одговорниот наставник го внесува во индексот на студентот и во Книшката за стручна пракса-практична настава.		
	17.1.	Тестови	0 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект	0 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	0 бодови
	17.4.	Завршен устен испит	0 бодови
18.	Критериуми за оценување		Нема формални оценки од 5 до 10.
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Не се полага формален испит. Потребен е потпис од одговорно лице дека е успешно остварена клиничката пракса од областа на акушерство и гинекологија.
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања		2016
	2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
	3.	Миладиновиќ П. и сор.	Практикум по гинекологија за студенти на медицина и лекари на специјализација	Медицински факултет, Ниш	1995
	4.	Ширимбел	Практична опстетриција	Медицинска књига	
	5.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Белград	2006
	6.	Ристиќ	Практична опстетриција	Freemental, Белград	2001
	7.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛамина)	2016
	Дополнителна литература				
22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTindal	2012
		3.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
		4.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
		5.	Cunningham, Leveno, Bloom и соп.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
		6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
		7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул, Скопје	2011
		8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011
		9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012
		10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТОЛОШКИ СОСТОЈБИ ВО ГИНЕКОЛОГИЈАТА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Бабушќу			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Теоретската настава: Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на гинекологија со здравствена нега. Студентите да стекнат знаења за начелата на работа на акушерката во редовната превентива кај здрави жени, како и спроведување на гинеколошките болни, усвојување и збогатување на знаењата за гинеколошката здравствена нега, поставување типична сестринска (негувателска) дијагноза во гинекологија, како и оспособување за разрешување на современите негувателски проблеми во процесот на општата и гинеколошката здравствена нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа гинекологија, основни дијагностички и терапевтски постапки, предоперативна подготовка и постоперативна нега на гинеколошки болни.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: - Сексуално-преносливи инфекции - Воспаленија-Пелвична инфламаторна болест (1): Вулво-вагинитиси (колпитиси), Цервицитиси, Панметритиси - Воспаленија-Пелвична инфламаторна болест (2): Салпинго-оофоритиси, Пелвеоперитонитис, Дифузен перитонитис - Типови крварења поврзани со менструалниот циклус Метрорагии, Основни начела за дијагноза и терапија на крварењата - Дисменореа - Ендометриоза - Аменореа-дијагностика и терапевтски постапки - Аномалии на женските полови органи - Несакана бременост Прекин на бременоста - Бенигни неопластични и не-неопластични заболувања на: Вулва Вагина Цервикс Тело на утерус Аднекси - Дијагноза на малигномите на: Вулва Вагина Цервикс Тело на утерус Овариуми Туби - Терапија на малигномите на: Вулва Вагина Цервикс Тело на утерус Овариуми Туби - Предоперативна припрема и нега на гинеколошки болни - Постоперативно следење и нега на гинеколошки болни, постоперативен депресивен синдром кај гинеколошки пациентки - Превенција и рано откривање на гинеколошките малигноми - Пореметувања на тазовата статика-генитален спад и пролапс, Кегелови вежби за				

	карлично дно			
	- Урогинеколошки проблеми кај жената-стрес инконтиненција, ургентна инконтиненциј			
	- Ургентни состојби во гинекологијата			
	- Хирургија и инструментирање во гинекологијата			
	- Минимално-инвазивна (лапароскопска, хистероскопска) хирургија			
	- Заболувања на дојките Рак на дојка-превенција			
	- Рак на дојка-дијагностика и третман			
	Практична настава:			
	- Проценка на степен на генитално крварење (разликување сукрвица, оскудно, слабо, средно, силно, профузно крварење) и проценка на степен на итност да се повика лекар			
	- Изведба на вагинална тампонада и отстранување на истата			
	- Асистенција при изведба на утерина тампонада и отстранување на истата			
	- Препознавање на апарати и инструменти општо во гинекологијата			
	- Инструменти за минимално-инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата, Припрема на пациентка за лапароскопска операција			
	- Инструментирање и асистенција при минимално-инвазивна (лапароскопска) хирургија во гинекологијата			
	- Постоперативна нега по минимално-инвазивна (лапароскопска) операција			
	- Земање материјал и изведба на Папаниколау тест: класичен и цито-скрин			
	- Препознавање на цервикална патологија со оцетна киселина и со Луголов раствор, колпоскопија и колпоскоп како апарат			
	- Припрема на пациентка за гинеколошка операција			
	- Нега по гинеколошка операција			
	- Третман на гинеколошки оперативни рани и изведба на разни видови преврски			
	- Манипулации со разни видови дренажи			
	- Препознавање на инструменти и апарати за гинеколошки операции			
	- Инструментирање и асистирање на гинеколошки операции			
	- Едукација и психолошка поддршка на постоперативен депресивен синдром кај гинеколошки пациентки			
	- Одржување, миење и стерилизација на апарати и инструменти во гинекологија			
	- Едукација за превентивен месечен самопреглед на дојка кај жената			
	- Изведба на превентивен едногодишен клинички преглед на дојка кај жена			
	- Документација, евиденции и медицинска информатика од областа на гинекологија			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови

		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.		Авторизирани предавања	
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд 2008
		3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство	
		4.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	АЛамина 2016
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори	
		2.	Ристиќ	Практично породилство	2001

		3.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		4.	Henderson C., Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives 13ed.	Bailliere Tindall- Oxford, London, New York	2004
		5.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005
		6.	Bennett V. R., Brown L. K.; Churchill- Livingstone	-Myles Textbook for Midwives 13ed.	London, New York	1999

1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТОЛОШКИ СОСТОЈБИ ВО АКУШЕРСТВОТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	8
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Теоретската настава: Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со знаење од областа на патолошкото акушерство со здравствена нега. Студентите да стекнат знаења за начелата на работа на акушерката кај ризични и патолошки бремености, како и спроведување нега на бремени, родилки и породени жени, усвојување и збогатување на знаењата за акушерската здравствена нега, поставување типична сестринска (негувателска) дијагноза во акушерство, како и оспособување за разрешување на современите негувателски проблеми во процесот на општата и акушерската нега. Практичната настава: Во тек на вежбите, студентите се стекнуваат со практични вештини и знаење од областа акушерство - современи антепартални и перинатални контроли кај ризични бремености, водење и помош при патолошко породување, нега во постпородилниот период и патолошкото леунство. Студентот се запознава и со спецификите на физиолошките и патолошките постпартални состојби кај мајката, како и неопходната нега на новороденото.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: - Пореметување во тек на раѓањето-дистоции, Компликации и крварења во I и II родилно време, Компликации и крварења во III и IV родилно време, пуерперални крварења - Компликации во леунството-патолошки пуерпериум, постпартална депресија и психози - Механизам на карлично породување, Останати предлежувања на плодот - Неправилности на постелката, папчаникот, околуплодовите мембрани и околуплодовата течност - Ризична, високоризична и патолошка бременост: Рани и доцни гестози, Рх-инкомпатибилија и профилакса на Рх-сензибилизација - Акутни, хронични и хируршки болести кои можат да ја влошат бременоста - Инфекции во тек на бременоста - Крварења во тек на рана бременост (абортуси, ектопична бременост) и доцна бременост (плацента/ваза превиа, абрупција на плацента, руптура на утерус, предвременно породување) - Преттерминско и посттерминско раѓање - Ургентни состојби во акушерството - Акушерски операции и интервенции, Породилна аналгезија и анестезија - Оперативно завршување на раѓање со царски рез - Грижа и нега на болно и незрело новороденче - Повреди на родилката по породување				

	- Рагади и пуерперален маститис - Пуерперални инфекции - Пуерперална сепса и ендотоксичен шок. - Постпартална анемија, пуерперален тромбофлебитис, длабока венска тромбоза и видови белодробна емболија - Шок при раѓање, смрт на родилката/новороденото при/по раѓањето - Постпартални психози и постпартална депресија - Менаџмент на специфични и комплексни случаи Практична настава: - Менаџмент на дистоции, фетален дистрес, крварења и други компликации при раѓање - Менаџмент на компликации при патолошки пуерпериум - Оспособување за спроведување на тазово раѓање со рачна помош по Брахт и со методата на Морисо-Смели-Вајт, класично ослободување рачиња и според Милер и Ловсет - алгоритам на постапки при рамена дистоција - Оспособување за постапки при компликации во 3-то и 4-то родилно време, изведба на мануелна лиза на постелка, мануелна и инструментална ревизија на утерус - Амбулантна и хоспитална нега при патолошка бременост - Спроведување ургентни постапки при итни состојби во акушерството (еклампија, крварење во трет триместар, фетал дистрес) - Спроведување Рх-профилактика - Третман на инфекции во бременост - Проценка на степен на генитално крварење (разликување: чеп, сукрвица, оскудно, слабо, средно, силно, профузно крварење) и проценка на степен на итност за да се повика лекар Изведба на вагинална и утерина тампонада - Препознавање на инструменти и апарати за абортус Препознавање на инструменти и апарати за акушерски операции Препознавање на апарати и инструменти општо во акушерството Одржување, миене и стерилизација на апарати и инструменти во акушерство Припрема на пациентка за акушерска операција - Едукација и психолошка поддршка кај постпородилен депресивен синдром и состојби после загуба на плод (абортус, предвремено породување и мртвороденост) Едукација и психолошка поддршка на инфертилен пар - Оспособување за работа во единица за интензивна нега и терапија на новородено-ЕИНТ, како и во медицинската патронажна служба - Менаџмент на постпартални хеморагии, мануелна лиза на постелка, мануелна и инструментална ревизија на утерус - Санирање и сутура на постпартални повреди - Менаџмент на компликации произлезени од доење - Менаџмент на пуерперални инфекции - Спречување и лекување на постпартална анемија - Спречување/лекување патолошки состојби на хемостазата пост-партум - Тимски менаџмент на психо-социјалната патологија пост-партум - Менаџмент на специфични и комплексни случаи/состојби: раѓање при несреќи/катастрофи, дискриминирани малцински групи, ранливи категории, под-привилегираны групи, бремены со посебны потреби (преегзистенцијалны коморбидитеты, кардиоваскуларно/респираторно заболување, епилепсија, ментално-здравствены проблеми, стерилитет итн.), тешко-достапны групи,
--	--

	маргинализирани жени, адолесцентна бременост, тријажа и приоритетизирање при комплексни ситуации.			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		8 ЕКТС x 30 часа = 240 часа	
14.	Распределба на расположивото време		45 + 60 + 15 + 30 + 90 = 240 часа (3+4+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	45 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	60 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	30 часови
		16.3.	Домашно учење	90 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања од Катедрата за гинекологија и акушерство		
	2.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и	2003

			Богдановиќ З., Младеновиќ- Михаиловиќ А.		наставна средства- Београд	
		3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство		
		4.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	АЛамина	2016
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
		1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
		2.	Ристиќ	Практично породиљство		2001
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
		4.	Henderson C., Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives 13ed.	Bailliere Tindall- Oxford, London, New York	2004
		5.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005
		6.	Bennett V. R., Brown L. K.; Churchill-Livingstone	-Myles Textbook for Midwives 13ed.	London, New York	1999

1.	Наслов на наставниот предмет	ПОДГОТОВКА ЗА ПОРОДУВАЊЕ, АКУШЕРСКИ ИНСТРУМЕНТИ И ОПРЕМА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите ќе се обучат да извршуваат соодветни подготовки пред секое породување, ќе ги познаваат и користат инструментите, апаратите и опремата во акушерството и гинекологијата.				
11.	Содржина на предметната програма: - Отворање и водење соодветна медицинска документација пред секое породување - Припрема на родилка за породување - Припрема на сет за нормално породување - Сет за прва нега и примарна реанимација на новородено - Сет за сутура на епизиотомија/перинеална руптура/вагинална лацерација - Сет за ревизија и сутура на цервикс - Познавање на инструменти за нормално породување - Припрема за карлично породување - Припрема за оперативно завршување на раѓањето со апликација на вакуум-екстрактор - Познавање на инструменти и опрема за породување со вакуум-екстрактор - Припрема за инструментално завршување на раѓањето со апликација на опстетрички форцепс - Познавање на инструменти и опрема за породување со опстетрички форцепс - Припрема за мануелна лиза на постелка / мануелна ревизија на кавум утери - Припрема за инструментална ревизија на кавум утери / експлоративна киретажа - Сет-инструментариум за инструментална ревизија на кавум утери / експлоративна киретажа - Припрема за акушерски интервенции: серклаж, амниоцентеза, амниоинфузија, кордоцентеза, терминација на бременоста, фетид, индукција со 33% NaCl, итн. - Припрема за трансвагинална/трансабдоминална пункција на циста, парацентеза - Познавање на целокупниот гинеколошко-акушерски инструментариум, апаратура и опрема				
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)			

15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања од Катедрата за гинекологија и акушерство		
	2.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-Богдановиќ З., Младеновиќ-Михаиловиќ А.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Београд	2003
	3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство		
	4.	Фортнер и сор	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	АЛамина	2016

22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство од разни автори		
	2.	Ристиќ	Практично породилство		2001
	3.	Ристиќ	Практична гинекологија		2006
	4.	Henderson C., Macdonald S.	-Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives 13ed.	Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2004
	5.	Fraser	-Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005
	6.	Bennett V. R., Brown L. K.; Churchill-Livingstone	-Myles Textbook for Midwives 13ed.	London, New York	1999

1.	Наслов на наставниот предмет	ПЕДИЈАТРИЈА СО НЕГА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Одбрани поглавја од неонатологијата и педијатријата, адаптација на екстраутерините услови на живот, познавање на физиолошките карактеристики на новороденчето како пациент, неговиот правилен раст и развој, со цел да се диференцира патологијата од физиологијата и да се спроведе соодветен третман.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: -примарна реанимација на новородено дете и улогата на акушерката -физиолошки карактеристики на новороденото дете -раст и равој на детето, детекција на отстапувања во растот и развојот -исхрана на новороденче, доенче и мало дете -улога на акушерката при прием на новороденото дете на неонатолошко одделение -родилни повреди, родилна асфиксија -мускулноскелетни заболувања кај децата -невролошки заболувања кај новороденчето, доенчето и малото дете -болести на органските системи кај децата во различни периоди на детството -вродени аномалии и нивно препознавање -интрахоспитални инфекции во неонатолошките одделенија -дијагностички и терапевтски методи во неонатологијата Практична настава: -практична обука за примарна реанимација на фантом -прием на здраво доносено новородено дете, -прием на доенче и мало дете на педијатриско одделение -параметри на раст и равој на детето, детекција на отстапувања во растот и развојот -методи на исхрана кај новородено, доенче и мало дете -препознавање на знаците на болести кај новороденчето, доенчето и малото дете -детекција на родилни повреди -детекција на знаци на мускулноскелетни заболувања кај децата во различни возрасти -препознавање на знаци на болести кај децата -препознавање на вродени аномалии -примена на мерки за превенција од интрахоспитални инфекции во неонатолошките и педијатриските одделенија -методи за дијагностика и терапија во единиците за интензивна неонатална нега				
12.	Методи на учење: -теоретски предавања				

	-практично земање на анамнеза, одредување родословно стебло, статус -учење базирано на проблем -читање на рентген слики -изработка на краток стручен труд на одредна проблематика			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Зители Б.Џ и Дејвис Х.В.	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.	Табернакул	2011
	2.	Мардешкиќ Д и сор.	Педијатрија, 6-то издание	Школска књига, Загреб,	2003
	3.	Пеова С. и Зисовска Е,	За вашето бебе, со љубов	P&G ISBN 9989-2257-1-0	2004
22.2.	Дополнителна литература				

		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ќипроска Никанда	Совети за трудници, препораки за успешно доење.	УНИЦЕФ	1999
		2.	Работна група	Курс за успешно доење	УНИЦЕФ	1991
		3.	Internet based resources	www.who.int www.unicef.org		

1.	Наслов на наставниот предмет	АНАЛГЕЗИЈА, АНЕСТЕЗИЈА, РЕАНИМАЦИЈА И ПРВА ПОМОШ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ордан Нојков			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите да се запознаат со основните и модерните методи во анестезиолошката пракса како и со основните принципи и постапки на реанимација				
11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици</u> - Вовед. Видови анестезија - Лекови кои се користат во анестезијата и нивно влијание врз организмот - Анестезиолошки преглед и подготовка за анестезија/аналгезија - Периоперативен мониторинг и водење на пациент во анестезија - Постанестезиолошко заздравување и компликации - Регионална анестезија / аналгезија - Спроводна и локална анестезија - Реанимација, основно одржување во живот - Реанимација, напредно одржување во живот - Интензивно лекување на коматозен болен, Интензивно лекување на болен со респираторна инсуфициенција, Интензивно лекување на болен со електролитен дисбаланс и шокова состојба - Специфики на аналгезија и анестезија во акушерството и гинекологијата - Прва медицинска помош <u>Практични наставни единици</u> - Анестезиолошки преглед – класификација по АСА - Машина за анестезија, составни делови, начин на функционирање - Локална анестезија - Регионална анестезија – спинална анестезија, епидурална аналгезија - Вештачко дишење и масажа на срце - Обезбедување на дишен пат – АМБУ, airway - Обезбедување на дишен пат – ендотрахеална интубација, ларингеална масажа - Дефибрилација – индикации и постапка - Апликација на лекови - Терапија со кристалоиди и колоиди при шок - Трансфузиона терапија - Трахеотомија				
12.	Методи на учење: Теоретска настава				

	Интерактивна настава: предавања во голема група со дискусија и ангажирање на студентите. Мултимедијална настава. Е-учење. Поединечни консултации со студентите и консултации во групи. <u>Практична настава</u> Практични лабораториски вежби во мали групи. Завршна вежба.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Шољакова М и сор.	Анестезиологија и реанимација		
	2.	П.Лалевич	Анестезиологија	Zavod za udzbenike, Beograd	1999

		3.	Д. Вучковиќ	Интензивна терапија	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	1998
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Robert K. Stoelting Ronald D. Miller	Basics of Anesthesia: with Evolve Website, 5e	Churchill livingstone, Elsevier	2007

1.	Наслов на наставниот предмет	ГИНЕКОЛОШКИ ПРЕКАНЦЕРОЗИ ВО БРЕМЕНОСТ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерка			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус, стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување на знаења за сите превентивни и дијагностички процедури кои се применуваат кај појава на гинеколошките преканцерози во бременоста, за нивните индикации, начин на изведување, можни резултати, компликации и консеквенци од истите. Да се запознаат со начинот на примена, начин на информирање на пациентките за одредена дијагностичка постапка, што од истата се очекува, какви резултати може да произлезат и во случај на позитивен наод, кои можни опции постојат во понатамошен третман на истите.				
од 11.	Содржина на предметната програма: <u>Теоретски наставни единици:</u> • Преканцерози на гениталии и специфики во бременост • Структура на системот за грижа на преканцерози • Епидемиологија на преканцерозите на гениталии • Етика во третманот на преканцерозните промени • Колпоскопија • Цитолошки испитувања-ПАП тест во бременост • Хуман папилома вирус (HPV) типизација • Имунохистохемиски наоди • Интерпретација на цитолошки и хистолошки наоди • Дефинирање на понатамошните процедури врз основа на цитолошките наоди • Дефинирање на понатамошните процедури врз основа на колпоскопските наоди • Дефинирање на понатамошните процедури врз основа на цито-хистолошките наоди • Гинеколошки скрининг процедури во бременост • Интерпретација на HPV резултати • Алгоритам за менаџмент на преканцерозите во бременост <u>Практични наставни единици:</u> • Техники на изведување на процедурите				
12.	Методи на учење: Предавања, вежби, клиничка пракса со пациентки, методи на групни дискусии, индивидуални задачи – семинарски труд.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови

		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Дисаиа, Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул 2011
		2.	ESGO authors	ESGO Textbook of gynaecological oncology, 2 ed.	ESGO 2011
		3.	Дубравко Хабек	Гинекологија и породилство	Загреб 2013
				Авторизирани предавања	
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Група автори	Цервикалне интраепителне лезије Ц смернице	Загреб 2012
		2.	Драгомир Младеновиќ	Гинекологија и Акушерство	Белград 2008

		3.	Група автори	Гине.онкологија	Загреб	2005
--	--	----	--------------	-----------------	--------	------

1.	Наслов на наставниот предмет	ОРАЛНО ЗДРАВЈЕ ВО БРЕМЕНОСТ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет “Гоце Делчев” – Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар		Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Цена Димова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на изучување на овој предмет е студентите да се здобијат со основните познавања за оралното здравје на човекот, со особен осврт за значајноста на оралното здравје во периодот на бременост од аспект на бремената жена и од аспект на оралното здравје на детето кое ќе дојде на свет. Исто така студентите ќе се здобијат со знаење за методите и средствата кои се применуваат во превентивата на оралните заболувања, како и средствата за зачувување на оралното здравје. Студентите ќе стекнат познавање за содржините и целите на превентивата на оралните заболувања и ќе го научат истото да го применуваат во секојдневната работа.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: • Вовед, дефиниција, историјат на оралното здравје и оралната хигиена • Забен кариес, етиопатогенеза и третман, забен кариес во период на бременост • Превенција на забниот кариес • Воспаленија на пулпата и пародонтот и превенција во период на бременост • Пародонтални заболувања и превенција во период на бременост, (гингивити, гравидарен гингивит, пародонтопатија) • Ортодонски неправилности и превенција • Превенција на тумори, неоплазми и малигни заболувања во oro – фацијалната регија. • Фактори кои го нарушуваат оралното здравје во период на бременост • Стоматолошко воспитување во превенција на оралните заболувања во период на бременост • Програми за превенција на денталното здравје според Светската Здравствена Организација • Медицинска документација, примарна секундарна и терциерна превенција • Улогата на здравствените работници во превенција и терапија на заболувањата од областа на оралната медицина и оралното здравје Практична настава: • Орално здравје и орална хигиена • Видови техники за орална хигиена • Видови средства за орална хигиена • Исхрана и орално здравје • Забен кариес, дентален плак, забен камен				

	- Гингивити - класификација, гравидарен гингивитис - Видови стоматолошки интервенции во период на бременост - Отстранување на меки и тврди наслаги, пигментација на забите - Едукативни програми за оралното здравје во период на бременост - Едукативни програми за оралното здравје на млади мајки и родители - Стоматолошки картон, ортодонтски картон, медицинска документација - Улога на дипломираната акушерка во превенција на оралното здравје во период на бременост.			
12.	Методи на учење: Предавања, аудиториски вежби, консултации.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување (Нумерички оценки во согласност со Статутот и правилниците на Универзитетот)			
	17.1.	Тестови -(Полагање на два колоквиуми)/ завршен испит		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество во наставата		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Ивановски Киро, Пандилова Маја	Орално здравје	Стоматолошки факултет - Скопје	2008
		2.	Murray JJ, Nunn JH, Steele JG.	The Prevention of Oral Disease	Fourth Edition, Oxford University Press Inc., New York	2003
		3.	Вуловиќ Марко	Превентивна стоматологија	Стоматолошки факултет - Београд	2002
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
		1.	Миновска А. и сор	Орална хигиена	Стом фак.- Скопје	2004
		2.	Димова Цена	Профилакса на орални болести	УГД	2013
		3.	Царчев М.	Превентивна стоматологија	Стом фак.- Скопје	2006

1.	Наслов на наставниот предмет	ПАТРОНАЖНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Гордана Панова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со постпарталната патронажна здравствена заштита на мајката и бебето, понатамошната диспанзерска здравствена заштита на жената и детето, со креирање на политиките од областа на здравството, организацијата и работата во системот на здравствена заштита на жена и дете, виталната статистика и решавање на разните проблеми од областа на здравствената заштита на жена и дете.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: 1. Уставни одредби, закони и подзаконски акти за заштита на здравјето на жената и детето, Закон за здравствена заштита, Закон за здравствено осигурување, Закон за социјална заштита, Закон за правата на пациентите, Закон за работни односи, Закон за семејство, Закон за евиденции од областа на здравството, Права на мајката и детето, Права на детето според УНИЦЕФ 2. Здравствена заштита на жената и детето на примарно, секундарно и терциерно ниво во рамки на здравствениот систем, концепт на семејна медицина во превентивната и примарната здравствена заштита-ПЗЗ 3. Диспанзер за жени во рамки на ПЗЗ, Диспанзер за здраво и болно дете во рамки на ПЗЗ, диспанзер за училишна/универзитетска медицина 4. Календар за задолжителна имунизација-вакцинација 5. Поливалентна и моновалентна патронажна здравствена заштита-улога на акушерката во постпородилната медицинска патронажа 6. Редовните посети на акушерката во улога на медицинска сестра во пренаталната и постпарталната медицинска патронажа, медицинска документација при посетите, едукација за постпартална хигиена и нега на мајката, нега на дојките, правилно доење, правилна исхрана, хигиена и нега на новороденче и доенче, вежби за колкчиња и масажа на бебето, масажа и други мерки при тромесечни колики, превенција и примарно препознавање на психичките нарушувања кај бремената и породената жена 7. Концепти: „Школа за родители“, „Болници-пријателки на мајките и бебињата“, „Мајчина книшка“ 8. Здравствено воспитување/едукација во образовниот систем, развој на свеста за сопственото здравје, превенција и промоција на здравјето по СЗО 9. Креирање на здравствената политика за здравјето на жена и дете на ниво на Институт/Центри за јавно здравје врз основа на индикатори од виталната статистика. Евиденции од областа на здравството.				

	10. Заштита на здравјето на жена и дете врз основа на медицина/пракса заснована на докази-МБД			
	11. Психолошко-социјални и културолошко-религиски аспекти и проблеми во гинекологијата, акушерството и педијатријата, на кои акушерката треба да внимава			
	12. Судско-медицински проблеми во гинекологијата, акушерството и педијатријата			
	Практична настава:			
	1. Семинариум за толкување и спроведување во пракса на законите и правилниците од областа на здравствена и социјална заштита на жена и дете			
	2. Обучување за работи и работни задачи во ПЗЗ-диспансер за жени			
	3. Обучување за работи и работни задачи во ПЗЗ-диспансер за здраво и болно дете			
	4. Обучување за спроведување на задолжителната вакцинација			
	5. Акушерката во постпородилната медицинска патронажа на терен			
	6. Акушерката како креатор, организатор, спроведувач и едукатор во „Школата за родители“, „Болници-пријателки на мајките и бебињата“ и водење на Мајчината книшка			
	7. Акушерката како редовен едукатор во образовниот систем на РМ			
	8. Собирање, пресметка и толкување на параметрите од виталната статистика			
	9. Уредно водење евиденции, документации и медицинска информатика од област на здравството			
	10. Критичко расудување врз основа на медицина/пракса заснована на докази. Вклучување во стручната и научната истражувачка работа.			
	11. Препознавање и менаџмент на психо-социјални и културолошко-религиски проблеми во праксата, работа во тим			
	12. Справување со судско-медицинските проблеми кои произлегуваат од праксата: професионална одговорност, професионална грешка, континуирана медицинска едукација, лиценцирање и релиценцирање.			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со мајки и бебиња, клиничка пракса во амбуланта, диспансер, на болничко одделение и на терен (во домовите), самостојна истражувачка работа, изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови

18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
22.1.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов		Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања			
	2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство		Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
	3.	Дробњак, Баршиќ	Гинекологија и акушерство			
22.2.	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов		Издавач	Година
	1.	Разни автори	Скрипта одбрани поглавја од гинекологија и акушерство			
	2.	Ристиќ	Практично породилство		Freemental, Белград	2001
	3.	Ристиќ	Практична гинекологија		Freemental, Белград	2006
	4.	Henderson C., Macdonald S.	Mayes' Midwifery: A Textbook for Midwives 13ed.		Bailliere Tindall-Oxford, London, New York	2004
	5.	Fraser	Myles Textbook for Midwives		Elsevier	2005

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕТОДИКА НА НАСТАВА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за образовни науки Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Билјана Попеска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентите да се запознаат со теоретските сознанија за законитостите на наставниот процес; да се оспособат за примена на дидактичко- методичката терминологија; да се оспособат за следење на резултатите од најновите научни достигнувања во дидактиката и методиката на наставата од соодветното подрачје; да се оспособат за подготовка, реализација и евалуација на наставниот процес, наставниот час, да се оспособат за примена на различни извори на знаења; да се оспособат за примена на нови стратегии на учење и настава; да стекнат вештини и патишта за самостојно откривање, презентирање и вреднување.				
11.	Содржина на предметната програма: Предмет и задачи на методиката; Историски развој на методиката на наставата; Методиката на наставата во системот на образовните дисциплини; Цели и задачи на наставата-Таксономија (Блумова) и операционализација; Наставна (предметна) програма, наставна содржина - избор и распоред на наставното градиво; Современи наставни системи и иновативни и интерактивни модели на работа во наставата; Програмирање и планирање на наставниот процес; Полиметодичноста и полиморфноста во наставниот процес, Стратегии и техники на работа во современата настава; Разни методи на настава, Часот како организациона форма на наставна работа, Позиција и улога на студентот во наставата, разновидни облици на активност; Стили на учење, Наставникот во процесот на наставата (педеутолошки карактеристики, подготовка за настава, одделенски раководител, ментор, едукатор, стручњак од праксата); Наставна комуникација, Вреднувањето во наставата (видови оценување - формативно, сумативно, дијагностичко и др.).				
12.	Методи на учење: Работилници со користење на интер-активни методи, предавања со примена на ИКТ, употреба на различни аудио-визуелни и дидактички медиуми за активно учење, проектна работа, истражувачки инструменти, есеи, библиографии, извештаи од истражувања; теренска работа, симулации, рефлексии, водено самостојно учење, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава		15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		5 часови

		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Адамческа С	Активна настава	Легис	1996
		2.	Зора Итковиќ	Опча методика наставе	Книжевни круг, Сплит	1997
		3.	Џеладин Мурати	Дидактика (Методика на настава)	Ченај, Тетово	2002
		4.		Авторизирани предавања		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Терхарт Е.	Методe поучавања и учења	Едука, Загреб	2001
2.		Муминовиќ Х.	Могуќности ефикасног учења у настави	Сараево	2000	

1.	Наслов на наставниот предмет	СТРУКТУРНИ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ И СТУДЕНТИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 5 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Цена Димова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Заверен 4 и запишан 5 семестар			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): - медицинска едукација со педагошки пристапи кон стигмата и нееднаквости кои потенцираат културното разбирање на индивидуалните пациенти, со особено внимание на силите кои влијаат врз здравјето на ниво над индивидуалните интеракции. - Ги разгледува постојните структурни пристапи кон стигмата и здравствените нееднаквости кои се развиваат надвор од медицината и предлага измени во медицинска едукација.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: 1. Вовед во структурни компетенции на здравствени работници и студенти, 2. Наративна медицина 3. Препознавање на структури кои ги обликуваат клинички интеракции, 4. развивање на екстра-клинички јазик на структура, 5. реартикулација на "културната" формулацја во структурна смисла, 6. набљудување и замислување на структурни интервенции, 7. Културолошки аспекти во унапредување на здравје на вулнерабилни групи (однос доктор – пациент, студент – пациент, однос со лица од ранливи групи), 8. HIV и AIDS-поврзани со стигма и дискриминација: концептуална рамка и импликации, 9. Здравствен систем и нон -дискриминација во системот, 10. Нон-дискриминација на ранливи и социјални групи, 11. Специфичен пристап и подобрување на здравствена заштита на ранливите и социјални групи со соодветен пристап на нон-дискриминација, 12. Интер културолошки и структурни компетенции и комуникации. Практична настава 1. Етички аспекти на медицински истражувања врз луѓе и кај ранливо население 2. Културолошки компетенции 3. Структурни компетенции 4. Наративна медицина 5. Медицинска одговорност за недискриминација (ставови, знаења, вештини) 6. Дискриминација при заштита на здравјето кај вулнерабилните групи 7. Културолошки и структурни аспекти на вулнерабилни групи 8. Поимот еднаквост и негови претпоставки 9. Респектирање на човековите права				

	10. Јавното здравство и здравствениот систем напредување на културолошките и структурни компетенции на здравствените професионалци 11. Културолошки аспекти во унапредување на здравје на вулнерабилни групи (однос доктор – пациент, студент – пациент, однос со лица од ранливи групи), 12. HIV и AIDS- поврзани со стигма и дискриминација: концептуална рамка и импликации.			
12.	Методи на учење: Предавања, работилници, аудиториски вежби, консултации.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	VasileAstărăstoae CristinaGavrilovici Mihaela Vicol DezideriuGergely	Ethics and non-discrimination of vulnerable groups in the health system	Editura „Gr.T. U. M. F. Iasi,	2011

			SandulIon		Copyright, ADIS,	
		2.	BeauchampTL, Childress JF,	Principles of Biomedical Ethics	OxfordUniv ersity Press, Seventh ed.	2009
		3.	<u>Jonathan M. Metzl</u> , <u>Helena Hansen</u>	Structural competency: Theorizing a new medical engagement with stigma and inequality Structural Stigma and Population Health	<u>Social Science & Medicine</u> <u>Volume 103</u> , Pages 126–133	2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
		1.	Quesada J., Holmes SM, Sue K., Bourgois Ph.,	Re-invigorating the social history: "Structural vulnerability" as a tool for promoting structural competence in health care.	Academic Medicine structural Vulnerabilit y Manuscript: 1-17	2015
		2.	Charon Rita, Hermann Nellie, Devlin Michael.	Close Reading and Creative Writing in Clinical Education: Teaching attention, Representation and Affiliation	Academic medicine	2015
		3.	Castaneda Heide., Holmes Seth M, Madrigal DS., DeTrinidad Young Maria-Elena, Beyeler Naomi, Quesada James	Immigration as a Social Determinant of Health	Annu. Rev. Public Health 2015.36:37 5-392.	2015
		4.	Holmes Seth M., Greene Jeremy A. Stonington Scott D.	Locating global health in social medicine	Global Public Health: An Internation al Journal for Research, Policy and Practice	2014

1.	Наслов на наставниот предмет	НЕОНАТОЛОГИЈА СО НЕГА НА НОВОРОДЕНЧЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): - Запознавање со Перинатологијата како интердисциплинарна гранка меѓу акушерството и педијатријата, совладување на теоретските и практичните проблеми во неонатологијата, адаптацијата на новороденчето на екстраутерините услови за живот - Принципи на неонатолошка пропедевтика - Дијагноза, диференцијална дијагноза и терапија на заболувањата во неонатологијата - Диференцирање на физиолошки од патолошки карактеристики на новородено				
11.	Содржина на теоретската предметна програма: - Интрапартален период за новороденото дете - Проценка на адаптацијата на новороденото на екстраутерини услови на живот - Прифаќање на новороденчето непосредно после раѓањето - Чекори во примарната реанимација на новороденото дете - Специфики и прифаќање на недоносено новородено дете - Постнатална основна нега на новороденото дете - Новороденче со родилни повреди, детекција, згрижување - Знаци на болест и мониторинг на болно новороденче - Детекција на ризични новородени деца и нивно пријавување - Исхрана на новороденото дете и доенчето - Запознавање со Принципите на Болници-пријателки на бебињата - Припрема на мајката и детето за испис Содржина на практичната предметна програма - Прифаќање на новородено дете непосредно при раѓањето - Принципи на терморегулација кај новороденчето непосредно после раѓањето - Комплетна обработка на новородено дете во родилна сала - Престој и запознавање со опремата во неонатолошко одделение - Изведување на едноставни интервенции во неонатолошката пракса - Спроведување на првите чекори во примарната реанимација - Спроведување на основна постнатална нега на новородено дете - Препознавање на знаците на болест, нега и мониторинг на болно новороденче - Детекција на ризични новородени деца, нега и нивно пријавување - Исхрана на новороденото дете, нега и припрема на градите за доење - Почитување на принципите на Болници пријателки на бебињата				

	• Припрема на мајката и детето за дома			
12.	Методи на учење: - Интерактивна настава на предавања и вежби; - самостојно учење од учебни помагала; - нагледно учење на практични модели; - учење базирано на проблеми (сценарио-модел) - практична настава во родилна сала и неонатолошко одделение; - престој и запознавање со опремата во неонатолошко одделение - електронско учење - вежбање со атласи и други учебни помагала			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Мардешкиќ Д и сор.	Педијатрија	6-то издание, Школска књига, Загреб	2003

		2.	Катедра по педијатрија и Неонаталната секција при ЗПМ	Сегменти од неонатолошката проблематика	БОНА Скопје ISBN 9989-733-10-4	1999
		3.	Зисовска Е	Родилна асфиксија	Менора ISBN: 9989-632-51-0	1999
		4	Кралски колеџ за акушерки Второ издание	Успешно доење	Превод и печатење УНИЦЕФ Канцеларија Скопје(откупени авторски права од Черчил Ливингстон комп) ISBN 9989-830-14-2	1991
		Дополнителна литература				
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Пеова С. и Зисовска Е	За вашето дете, со љубов	P&G ISBN 9989-2257-1-0	2004
		2.	Група автори Уредник: Слободанка Илиќ	Протоколи во неонатологијата	Институт за неонатологија Београд 86-904277-0-8	2003
		3.	Петровски Миле и Трајковски Зоран	Ургентна неонатална абдоминална хирургија	Менора, Скопје	1999

1.	Наслов на наставниот предмет	УЛТРАЗВУК ВО АКУШЕРСТВОТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф. д-р Глигор Димитров			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со основите на ултразвукот како современа превентивна и дијагностичка метода во акушерството и негова превентивна и дијагностичка примена во разни фази од бременоста. Студентот ќе биде практично обучен и за основно користење на ултразвучниот апарат во бременоста.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Физички основи на ултразвукот 2. Запознавање со работата на ултразвучниот апарат и разните видови сонди 3. Разлики меѓу 1D, 2D, 3D и 4D-real-time ултрасонографија, абдоминален и вагинален ултразвук 4. Утврдување на интраутерина бременост преку одредување гестациски сакус и жолчна вреќичка во 5-та гестациска недела, жолто тело на бременоста 5. Детекција на ехо на плод и позитивна срцева акција, одредување гестациска старост на мала бременост преку мерење на растојание теме-тртица (CRL-crown-rump length) 6. Првичен ехо-скрининг на аномалии на плодот во 12-та гестациска недела: CRL, поим за нухална транслуценција, носна коска и дуктус венозус, надополнување со биохемискиот скрининг за ризик од малформации во 12-та гестациска недела-PRISCA 1 7. Главен ултразвучен скрининг на сите органи за можни аномалии на плодот (во 20-22 гестациска недела), УЗ скрининг за срцеви аномалии во 24-25 гестациска недела 8. Поим за основните ултразвучни параметри: BPD, HC, AC, FL, HL, EFW, OPV/AFI, SA и состојба на постелка. Втор комбиниран УЗ и биохемиски скрининг во 17-18 гестациска недела-PRISCA 2 9. Доплер-ултрасонографија на умбиликалната артерија, артерија церебри медија и утерините артерии, поим за пулсатилен и резистентен индекс (PI и RI) 10. Ултразвучно следење на растот и развојот во втората половина од бременоста-поим за симетричен/асиметричен IUGR/SGA и макрозомен плод, значење на перцентилната крива 11. Ултразвучно одредување на неправилности во бременоста: спонтан абортус во разни фази, missed-абортус, хидатидна мола, екстраутерина бременост, разни видови миоми и бременост, интервенции во акушерството под контрола на ултразвук: RCUI, амниоцентеза, итн. 12. Интрапартален и постпартален ултразвук				

12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми со ултразвучен апарат, интерактивни клинички вежби со пациентки на ултразвучен апарат, клиничка пракса во ултразвучна амбуланта, на одделение и во родилна сала, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 45 + 15 + 10 + 80 = 180 часа (2+3+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	45 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	80 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Авторизирани предавања од Катедрата за гинекологија и акушерство		
		2.	Младеновиќ Д., Младеновиќ-Богдановиќ З.,	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна	2003

			Младеновиќ- Михаиловиќ А.		средства- Београд	
		3.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Београд	2006
		4.	Фортнер и сор	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	АЛамина	2016
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005
		2.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
		3.	Henderson, Macdonald	Mayes' Midwifery	Bailliere- Tindall	2004

1.	Наслов на наставниот предмет	ХИРУРГИЈА СО ОДБРАНИ ПОГЛАВЈА ОД ОРТОПЕДИЈА И ТРАУМАТОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Доц. д-р Константин Митев			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со основните хирушки принципи за асепса и антисепса, развивање на свеста за стерилно работење во сала, едукација на студентите со општи и специјални хирушки поглавја, практично анимирање на студентите во хирушка сала и запознавање со основните принципи на работа. Студентите да се запознаат со анатомијата и физиологијата на мускулоскелетниот систем, физикалниот преглед и дијагностичките тестови и терапевтските интервенции на болен со мускулоскелетни нарушувања, да стекнат основни познавања за препознавање на клиничката слика и основни познавања за третманот на повреди, инфекции, неоплазми и вродени заболувања на мускулоскелетниот систем. Студентите да научат да ги применуваат постапките на тријажа, примарна и секундарна процена и основните постапки на одржување во живот. Да се запознаат со патофизиологијата на одговорот на организмот на траума.				
11.	Содржина на предметната програма: - Општ дел: Асепса и антисепса, Стерилизација, Хирушки инфекции, Видови на рани и нивна обработка, Видови на шок и начини на реанимација; - Специјален дел: Акутен абдомен, Видови на илеус и начини на лекување, Пнеумоторакс, Тумори на дојка, Васкуларни опструктивни заболувања, Краниocereбрални повреди, Хидроцефалус, Ургентни хирушки состојби; - Мускулоскелетен систем – анатомија и физиологија. Ембриолошки развој на мускулоскелетниот систем. - Клинички манифестации и дијагностички процедури за нарушувањата на мускулоскелетниот систем. - Ортопедски интервенции. Ортози и протези. - Коскени дисплазии и мултипли конгенитални контрактури. - Фрактури и зараснување на коските. - Инфективни заболувања на коскено-зглобниот систем. - Церебрална парализа. Миелодисплазии. - Породилни повреди на плодот и мајката (facialis/Erb/Klumpke парализа, повреди на колкчиња, тортиколис, фрактура на клавикула, фрактури на долги коски, тапа траума на внатрешни органи, церебрална хеморагија, церебрална парализа, родилни повреди кај мајката). - Конгенитални аномалии во предел на вратот и градниот кош. Torticollis congenita.				

	- Деформитети на `рбетниот столб. - Вродени заболувања на шаката и стапалото. Pes equinovarus. - Конгенитална дисплазија на колк. - Рахитис и анти-рахитична профилакса кај новородено. - Остеопенија/Остеопороза во бременост-симптоматологија, дијагностика и третман, превиди во праксата кај оваа состојба. - Дефиниција на политрауматизам. Шок. Синдром на системски инфламаторен одговор. - Основни физиолошки карактеристики на мајката и фетусот. Ефекти на траумата врз мајката и фетусот. - Примарна и секундарна процена на трауматизиран пациент. Фетален мониторинг. Дијагностички модалитети во бременост. - Основно одржување во живот. Принципи и постапки. - Cardiac arrest во бременост – причини, интервенции за негова превенција и модификации во основното и напредното одржување во живот. - Ресусцитација на новородено: иницијална процена, основно одржување во живот, напредно одржување во живот. - Породилни повреди. - Тапа и пенетрантна траума во бременост. - Изгореници. - Фрактури на долги коски, клавикула, карлица и `рбет. - Постресусцитациона нега во бременост. Постресусцитациона нега на новородено. - Постапки при масовни несреќи и катастрофи.			
12.	Методи на учење: Следење на теоретска настава, посетување на практична настава, изработка на семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 30 + 15 + 15 + 30 = 120 часа (2+2+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	15 часови
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови
		16.3.	Домашно учење	30 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)

		од 81 до 90 бода	9 (девет) (В)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (А)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. Број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Прпиќ	Хирургија	
		2.	Зафировски Ѓ и сор.	Детска ортопедија	Култура 2003
		3.	Камчев Н. и сор.	Прва помош	Скрипта, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип 2009
		4.	Тодоров И и сор.	Клиничка трауматологија	Просветно дело АД Скопје 2000
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач Година
		1.	Проф. Д-р. Пановски	Хирургија	
		2.	Драгоевич, Герзич	Хирургија	
		3.	Каревски Љупчо	Нега на ортопедски пациент - скрипта	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип 2009
		4.	Проф. Д-р Глигор Џолев	Авторизирани предавања	
		5.	Nolan JP et al.	European Resuscitation Council Guidelines for Resuscitation 2010	Resuscitation 81(2010):1219-1276

1.	Наслов на наставниот предмет	ИСХРАНА ВО БРЕМЕНОСТ И ЛАКТАЦИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот се запознава со општествениот концепт на правилната и балансирана исхрана воопшто, при бременост и доење, како и исхрана на новороденче, доенче и дете, со едукација на пациентките и менаџмент на исхраната при определени патолошки состојби и заболувања.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретски наставни единици: 1. Здрава исхрана и медитерански тип на прехранбена пирамида 2. Исхраната како причинител за настанување на хроничните социјални болести 3. Видови исхрана гледано на видот на намирниците, хранливиот состав, количеството на пресна храна и состав на храната 4. Белковини, масти и јаглени хидрати во исхраната 5. Витамини, минерали, вода и растителни влакна во исхраната 6. Антиоксиданси и пробиотици во исхраната 7. Специфики на исхрана и диететика во бременоста 8. Специфики на исхрана и диететика при доење 9. Специфики на исхрана на новороденче, доенче, мало дете и (пред)училишно дете 10. Исхрана во пубертет и адолесценција 11. Исхрана на возрасен човек и во староста 12. Функционални пречки во исхраната (малапсорпциски синдром, малнутриција, алкохолизам, хипо и хипервитаминоза, пречки во метаболизмот на минерали и електролити) и психички пречки во исхраната Практични наставни единици: 1. Видови и состав на животните намирници и нивното место во пирамидата на исхрана, хранлив состав, енергетска вредност 2. Датум на производство, означување, употреба на адитиви во исхраната, генетски-модифицирани микроорганизми. правилно читање и толкување на декларации, Прехранбени продукти: исправност, конзервирање и штетни последици, производство и промет на намирници, алиментарни токсинфекции 3. Диететски производи и производи со специјална намена 4. Оценка на ухранетоста на болниот: прехранбена анамнеза, антропометрија, индекс на телесна маса, пресметување на дневните калории, потребите на пациентот според заболувањето и планирање на целодневното мени 5. Едукација на мајката за правилно и ексклузивно доење. Храна за доенчиња: адаптирани млека, специјални адаптирани млека, овошни производи, зеленчукови				

	производи,месно-зеленчукови производи, кашички,сокови во исхраната на доенчето и малото дете.			
	6. Исхрана на деца со пролив,целијакија и синдром на куси црева.			
	7. Парентерална исхрана: потполна парентерална исхрана кај децата (индикација, подготовка,давање и компликации). Ентерална исхрана кај децата и возрасните (видови формули, индикации, начини давање на ентералне исхрана, давање на храна и компликации)			
	8. Организација и делување на кујната и млечната кујна (лактариум) во болницата: организација и начини на подготовка на храна, транспорт до одделенијата. Делење на храна, хигиено-санитетски потреби, сервирање на храната, хранење			
	9. Улогата на акушерката при исхраната на пациентот: планирање на храна, порачка, правилна поделба и сервирање на храна, подготовка на болниот за хранење и хранење, документирање.			
	10. Подготовка на течности за парентерална исхрана, давање,опсервација при парентерална исхрана и спречување на компликации			
	11. Подготовка на формула за ентерална исхрана, подготовка на детето или возрасниот за хранење,изведување на континуирано(преку сонда) или дисконтинуирано хранење (со капалка,шприц), спречување на компликации, документирање.			
	12. Советување на постаро дете со целиакија, диабет, диареа и епилепсија (употреба на кетогена диета)-индивидуално пресметување на храна според различните болести			
12.	Методи на учење: интерактивни предавања, интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки, клиничка пракса во амбуланта и на одделение, самостојна истражувачка работа преку изработка на семинарски труд, учење со помош на интернет и библиотечниот фонд на УГД, домашно учење.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)	10 бодови	
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	20 бодови	
	17.4.	Завршен устен испит	30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)

		од 81 до 90 бода	9 (девет) (В)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (А)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Авторизирани предавања		
		2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
		3.	Пеова С. и Зисовска Е	За вашето бебе, со љубов		2004
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ќипроска Н.	Совети за трудници, препораки за успешно доење.	УНИЦЕФ	1999
		2.		Советување за доење: Курс за обука	УНИЦЕФ и СЗО	2000
		3.	Henderson, Macdonald	Mayes' Midwifery	Bailliere-Tindall	2004
		4.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2005

1.	Наслов на наставниот предмет	ЗГРИЖУВАЊЕ НА РИЗИЧНО НОВОРОДЕНЧЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Разбирање на поимот ризично новородено дете, видовите на ризици, начинот за нивно спречување или минимизирање, како и преземање на постапки за третман на состојби кои доведуваат до раѓање на ризично новородено дете. Стекнување со основни поими за згрижување на ризично и оштетено новородено дете. Промоција на националната листа на ризици во неонатална возраст.				
11.	Содржина на предметната програма -поим за ризично новородено дете -дискусија на ризици согласно на националната листа на неонатални ризици -згрижување на недоносено новороденче -Згрижување на асфиктично новороденче -згрижување на новородено со тешка инфекција, сепса и менингит -згрижување на новородено дете со конгенитални аномалии -згрижување на новородено дете со застој во интраутериниот раст и развој (СГА) -згрижување на близнаци и новородени од повеќеплодна бременост -згрижување на новородени деца од ризична бременост поради болести кај мајката -деца од несакана бременост, новородени деца за адопција -згрижување на новородено дете со тешка неонатална жолтица, Рх сензибилизација и АБО инкомпатибилија -новородени деца со ризик од генетски и наследни заболувања -пристап кон семејство на ризично новородено дете				
12.	Методи на учење: -предавања и вежби -учење базирано на проблем -изработка на краток стручен труд на одредна проблематика				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава		15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		5 часови
		16.2.	Самостојни задачи		5 часови

		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
17.1.	Тестови			40 бодови
17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
17.3.	Активност и учество на предавања и вежби			20 бодови
17.4.	Завршен устен испит			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бода		5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација		

22	Литература					
22.1.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов		Издавач	Година
	1.	Зисовска Елизабета	Неонатологија со нега на новородено дете ISBN: 978-608-244-152-8		УГД, ФМН Штип	2015
	2.	Зисовска Елизабета	Родилна асфиксија		Менора	1999
	3.	Базил Џ Зидели, Холи В. Дејвис	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.		Табернак ул	2011
	4.	Мери Рудолф, Тим Ли, Малколм Левен	ПЕДИЈАТРИЈА и здравје на детето		Скопје : Арс Ламина,	2012.
22.2.	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов		Издавач	Година
	1.	Петровски Миле и Трајковски Зоран	Ургентна неонатална абдоминална хирургија		Менора, Скопје	1999
	2.	Мардешкиќ Д и сор.	Педијатрија, 6-то издание		Школска књига, Загреб,	2003
	3.	Internet based resources	www.who.int www.pubmed.org			

1.	Наслов на наставниот предмет	ПСИХОЛОГИЈА И ПСИХОПАТОЛОГИЈА НА НОВОРОДЕНЧЕ И ДОЕНЧЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Ленче Милошева			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): -Запознавање со основните концепти и задачи на одбрани теми од развојната психологија и психопатологија и нивната применливост во акушерството. -Запознавање со еволуционите и биолошките основи на психичкиот развој (Генетски основи на развојот; Репродуктивни предизвици и избори ; Бихејвиорална генетика). -Познавање и разбирање на психологијата на пренатален период, раѓање и постпартален период и нивна применливост во акушерството. -Познавање и разбирање на психологијата на новороденче и доенче (физички раст и развој; моторен развој; сензорен и перцептуален развој; когнитивен развој и социо-емоционален развој) и нивна применливост во акушерството. -Стекнување на основни знаења од развојна психопатологија, посебно психопатологија на новороденче и доенче. -Запознавање со основни принципи на психолошко советување и психотерапија и нивната применливост во акушерство. - Знаење и вештини за пружање помош, охрабрување и првична поддршка на жените со полесни проблеми од психолошка природа во секојдневната гинеколошко-акушерска пракса, а при поголеми психолошки проблеми ќе знаат да ги упатат жените кај соодветен професионалец (психолог, психотерапевт, социјален работник, психијатар, итн.). -Знаење и методи за одржување и промоција на менталното здравје и благосостојба.				
11.	Содржина на предметната програма: • Психички развој на човекот. Развојни процеси и периоди. Периоди на развој.Теории на развојот. • Еволуциони и биолошки основи на психичкиот развој (Генетски основи на развојот; Репродуктивни предизвици и избори ; Бихејвиорална генетика). • Психологија на пренатален период (Период на зигот; период на ембрион; период на фетус; Пренатален развој на централниот нервен систем; Психолошки аспекти на пренаталниот развој). Раѓање и новороденче; Психологија на постпартален период. • Психологија на новороденче и доенче (физички раст и развој; моторен развој; сензорен и перцептуален развој; когнитивен развој и социо-емоционален развој). • Развојна психопатологија. (пренатален период, периодот на новороденче и доенче и рано детство). Дијагностичка класификација DC:0-3 R , базирана на развојниот приод. Преглед на менталните пореметувања кои се најуваат најчесто во периодот на новороденче и доенче. Оска I, Клинички				

	пореметувања. Оска II, Класификација на емоционална врзаност.Оска III, Медицински и развојни пореметувања и услови. Оска IV, Психосоцијални стресори. Оска V, Емоционално и социјално функционирање. - Најчести ментални пореметувања за време на бременост и после породувањето (постпартални афективни пореметувања: постпартална тага-„синдром на трет ден“; постпартална непсихотична депресија;постпартална психоза). - Психолошко советување и супортивна психотерапија. Смрт и умирање. Справување со губитоци (помош при психолошки состојби пред/после сакан, спонтан, missed абортус; сфаќање на неопходноста за медицински абортус (при аномалии на плодот); анксиозност пред самиот акт на раѓање; состојби при предвремено раѓање на жив, со последователна смрт на незрелиот плод; состојби при смрт на плодот во матка и негово раѓање (мртвороденост). - Промоција на здравје (фактори кои влијаат на развој на здравите навики и стил на живеење; принципи на воспоставување на здравствени навики и различни животни периоди; развивање на свесност за важноста на превентивните гинеколошки прегледи).				
12.	Методи на учење: интерактивни методи; играње улоги				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови	
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови	
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови	
		16.3.	Домашно учење	5 часови	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		40 бодови	
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови	
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови	
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода		5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Милошева, Л.	<i>Развојна психологија</i>	УГД:Штип	2013
		2.	Haugaard, J.J.	<i>Child Psychopathology</i>	New York, NY: McGraw Hill Education	2008
		3.	Berk, L.	<i>Child Development</i>	London: Pearson	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. Број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Cockburn, J., & Pawson, E. M	<i>Psychological Challenges in Obstetrics and Gynecology: The Clinical Management</i>	New York : Springer	2007
		2.	Hendrick, V.	<i>Psychiatric Disorders in Pregnancy and the Postpartum: Principles and Treatment</i>	New York : Springer	2010
		3.	ZERO TO THREE	ZERO TO THREE's Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood (DC:0-3 R)	ZERO TO THREE/ National Center for Clinical Infant Programs	2005

1.	Наслов на наставниот предмет	СЕКСУАЛНО ПРЕНОСЛИВИ ЗАБОЛУВАЊА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерка			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус, стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Вело Марковски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	/			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да се совладаат теоретските знаења за сексуално преносливите заболувања, нивното значење во современата медицина, и влијанието врз животот на современиот човек; да се совладаат дијагностичките методи за препознавање и дијагностицирање на сексуално пренослива инфекција/болест; застапеноста и значењето на бактериските сексуално преносливи збоалувања; застапеноста и значењето на вирусните сексуално преносливи збоалувања; значењето на габичните и паразитарните заболувања; да се совладаат тропските сексуално преносливи заболувања како закана од импортирани инфекции.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Значење на сексуално преносливи болести, препознавање, заштита, дијагноза и лекување. Уринарни, генитални и аноректални инфекции. Ешерихија коли. Анатомија и физиологија на сексуален однос 2. PID пелвична инфламаторна болест. 3. Сифилис, гонореа 4. Микоплазма / Уреаплазма инфекции 5. Хламидија инфекции 6. ХИВ/СИДА 7. Хепатитис Б и Ц 8. Херпес вирусни инфекции 9. Хуман-папилома вирус, преканцерози, генитални брадавици, вакцина. 10. Трихомонас вагиналис 11. Бактериска вагиноза, Гарднерела вагиналис. 12. Габични и паразитарни генитални инфекции 13. Скабиес и педикулозис 14. Тропски сексуално преносливи заболувања, импортирани СПИ. 15. Сексуално преносливи инфекции и стерилитет				
12.	Методи на учење: Предавања и практична настава				
13.	Вкупен расположив фонд на време	2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа			
14.	Распределба на расположивото време	30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часа	
		15.2.	Вежби	15 часа	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	5 часа	

		16.3.	Домашно учење	5 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проектна задача (презентација)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бод	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1,	Вело Марковски	И животот е сексуално пренослив	Вело Марковски	2015
		2.	Вело Марковски	Авторизирани предавања	Факултет за медицински науки - УГД	
		3.	Холмс и сор.	Сексуално преносливи болести	Табернакул	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fran Mihaljević Josip Fališevac	Infektolorija	Медицински Факултет Загреб	2001
		2.	Mandell, Douglas, and Banetts	Principles and practice of infectious diseases	Curchill livingstone elsevier	Sevent Edition 2010

1.	Наслов на наставниот предмет	ФЕТАЛНА АНАТОМИЈА И МАЛФОРМАЦИИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф. д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Разбирање на нормалниот морфолошки развој на фетусот, факторите кои го пореметуваат нормалниот развој; аномалии по системи, нивно препознавање и згрижување на новородено дете со вродени аномалии				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: -фактори одговорни за вродени аномалии кај фетусот и новороденото дете -видови на аномалии -минор аномалии и нивното влијание врз здравјето -мајор аномалии -малформации на респираторниот систем -малформации на кардиоваскуларниот систем -малформации на гастроинтестиналниот систем -малформации на урогениталниот систем -малформации на мозокот -малформации на мускулоскелетниот систем -малформации на лицето и усната празнина -пристап на акушерката кон дете со вродени аномалии Практична настава: -препознавање на минор аномалиите -поврзување на бројот минор аномалии и мајор аномалиите -прифаќање на новороденче со аномалии на раѓањето -прифаќање на новородено дете со мултипни вродени аномалии -згрижување на новородено дете со инкомпатибилни вродени аномалии -пристап кон родители на новороденче со вродени аномалии -постнатална грижа за новородено дете со вродени аномалии -исхрана на новородено дете со аномалии на устата и усната празнина -тотална парентерална исхрана кај новороденче со аномалии на ГИТ -припрема на новородено дете за хируршка интервенција -водење на документација за фетус и новороденче со вродени аномалии -препознавање на знаци на хромозомски аберации				
12.	Методи на учење: -теоретски предавања -учење базирано на проблем -гледање на рентген слики				

	-изработка на краток стручен труд на одредна проблематика			
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа	
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби-практична настава	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	5 часови
		16.2.	Самостојни задачи	5 часови
		16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби		20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит		30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода	5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		Година			
		1.	Зисовска Елизабета	Фетална анатомија и конгенитални аномалии	УГД, ФМН Штип
		2.	Зители Б.Ц и Дејвис Х.В.	Атлас за Педијатриска физикална дијагноза.	Табернакул
		3.	Миленковска Л. и Костовска Н.	Општа ембриологија на човекот	Култура, Скопје
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		Година			
		1.	Петровски Миле и Трајковски Зоран	Ургентна неонатална абдоминална хирургија	Менора, Скопје

		2.	Issaacson G, Minz S, Crellin ES	Atlas of Fetal Sectional Anatomy: With Ultrasound and Magnetic Resonance Imaging.	Springer,	1986
		3.	Internet based resources	www.who.int		

1.	Наслов на наставниот предмет	Медицински англиски			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерка			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“ Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус, стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Проф д-р Билјана Ивановска, лектор м-р Драган Донев			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на курсот е да ги оспособи студентите да го дополнат и прошират своите јазични познавања во контекст на медицинска терминологија, како и истите да ги применуваат во специфични вербални ситуации од областа на медицината, гинекологијата и акушерството, преку интегрална употреба на соодветните јазични функции и анализи.				
11.	Содржина на предметната програма: Вовед во материјата од предметот Човековото тело Респираторен систем Кардиоваскуларен систем Гастроинтестинален систем Уринарен систем Генитален систем Опстетриција (акушерство) Опстетричко-гинеколошки заболувања Нервен систем и сетила Локомоторен систем Конверзација и презентирање семинарски				
12.	Методи на учење: семинари, интерактивен метод: работа во групи, реферати, домашни работи, семинарски работи, дискусија, конверзација, дебата, техники на кооперативно учење, индивидуални задачи, симулација на воннаставни воспитно-образовни активности, самостојно учење.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часа
		15.2.	Вежби		15 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		5 часа
		16.2.	Самостојни задачи		5 часа
		16.3.	Домашно учење		5 часа
17.	Начин на оценување				

	17.1.	Тестови	40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проектна задача (презентација)	10 бодови
	17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	20 бодови
	17.4.	Завршен испит	30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	под 51 бод	5 (пет) (F)
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација

22	Литература				
·	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	Пандора Димовска	Англиски јазик за медицинари и стоматолози	Скопје
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач

1.	Наслов на наставниот предмет	Кинезитерапија и рехабилитација во гинекологија и акушерство			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	3-та година 6-ти семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Доц. д-р Ленче Николовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	<u>Цели на предметната програма (компетенции):</u> Во текот на наставата, студентите се запознаваат со значењето на кинезитерапијата и рехабилитацијата, како терапевтски пристап во лекувањето на заболувања во гинекологијата и акушерството. Постигнувањата на современата медицина создаваат предуслови за позадлабочен пристап во изучувањето на терапевтските можности на вежбите и рехабилитацијата и теоретски го оправдуваат нивното користење во клиничката пракса во гинекологијата и акушерството.				
11.	<u>Содржина на предметната програма:</u> 1. Вовед и значење на кинезитерапија и рехабилитација во акушерството и гинекологијата. 2. Методи и средства на кинезитерапија и рехабилитација во акушерството и гинекологијата. 3. Индикации и контраиндикации за примена на кинезитерапија и рехабилитација во гинекологијата и акушерството. 4. Методи на кинезитерапија кај жени со нормална бременост. 5. Шеми и комплекси за кинезитерапија кај жени со нормална бременост, во различни периоди од бременоста. 6. Методи на кинезитерапија кај жени со патолошка бременост. 7. Кинезитерапија и рехабилитација кај бремени жени со дијабет. 8. Кинезитерапија и рехабилитација кај бремени жени со илио-феморална тромбоза. 9. Методи, шеми и комплекси за кинезитерапијата во пост-родилен период. 10. Физикална терапија при спад/пролапс на уро-гениталните органи и уринарна инконтиненција. Кегелови вежби за карлично дно со/без биофидбек. 11. Пост-оперативна кинезитерапија и рехабилитација во гинекологијата и акушерството. 12. Кинезитерапија и рехабилитација при акутни и хронични заболувања во гинекологијата и акушерството.				
12.	Методи на учење: Интерактивна настава на предавања и вежби, самостојно учење од учебни помагала, практични вежби, работилници, методи на групни дискусии и индивидуално решавање на задачи				
13.	Вкупен расположив фонд на време		2 ЕКТС x 30 часа = 60 часа		
14.	Распределба на расположивото време		30 + 15 + 5 + 5 + 5 = 60 часа (2+1+1)		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		15 часови

16.	Други форми на активности		16.1.	Проектни задачи	5 часови
			16.2.	Самостојни задачи	5 часови
			16.3.	Домашно учење	5 часови
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			10 бодови
	17.3.	Активност и учество			20 бодови
	17.4.	Завршен устен испит			30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		под 51 бода		5 (пет) (F)
			од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
			од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Присуство на настава и освоени најмалку 42 поени од предиспитни активности.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација		
22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Николовска, Л.(2014)	<u>Физикална медицина и рехабилитација 1 и 2-општ и специјален дел.</u>	ISBN 978-608-244-130-6. УГД – Штип	2014
	2.	Николовска, Л., Крстев, Т.,Василева, Д., Страторска, Т., (2014)	<u>Практикум по клиничка кинезитерапија.</u>	ISBN 978-608-244-131-3. УГД - Штип	2014
	3.	Рендал Л. Брадом	Физикална медицина и рехабилитација	Табернакул	2011
	4.	Џоел А. Делиса	Физикална медицина и рехабилитација (том 1 и 2)	Табернакул	2012
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Пантелеева Доротея	Кинезитерапијав акушерството и гинекологијата	НСА, Софија	1991

		2.	Ряскова,М., Кирова,И.	Физикална терапия	София	2001
--	--	----	-----------------------	-------------------	-------	------

1.	Наслов на наставниот предмет	Практична настава: Клиничка пракса 3			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерки			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Глигор Димитров, Проф д-р Ѓорѓи Бабушку, Доц д-р Зоранчо Петановски, Проф д-р Елизабета Зисовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Праксата тече во вид на програмски шеми кои бараат апликација на теоретското знаење од стручните предмети при акушерската нега - работата на акушерката во антенатална, антепартум, интрапартум, постпартум и неонатална здравствена заштита. Целосен пристап до пациентките и нивните семејства и теоријата на Кристине Хендерсон, која се однесува на специфичните потреби на пациентките - гинеколошка област на делување - дополнето со теоријата на здравствената нега. Фази на праксата: подготовка, план, изработка и вреднување. Содржината на праксата е директна работа со бремени, родилки, леунки, новородени и нивните партнери и семејства, ранливи групи во специфични и комплексни случаи, како и со гинеколошки пациентки. Студентот мора да покаже теоретско и практично знаење во својата работа. Менторите, едукаторите, стручњаците од пракса, асистентите и професорите, заедно го оценуваат знаењето на студентот. При оценување на стручната оспособеност на студентот се употребува Книшката за практична настава. Оваа клиничка пракса се изведува 15 седмици по 1 ден неделно во текот на 6-тиот семестар, т.е. 15 седмици по 8 часа неделно=вкупно 120 часа во семестарот.				
11.	Содржина на предметната програма Области од практичната настава-професионалната клиничка пракса: 1. Психо-физичка подготовка на парот за родителство 2. Предпородилен период: Амбуланта за физиолошки бремености 3. Акушерска нега на трудница со патолошка бременост 4. Амбуланта за патолошка бременост 5. Родилен период: Акушерска нега на родилка во родилна сала 6. Постпородилен период 7. Нега на здраво новородено 8. Нега на новородено со посебни потреби и нега на дете по хируршка интервенција 9. Поддршка на менталното здравје 10. Превентива и нега на здрави гинеколошки пациентки 11. Нега на пациентки со патолошки состојби во гинекологијата 12. Нега во патронажното и диспанзерското здравство Практични вештини кои студентот задолжително ги практикува (под супервизија): 1. Советување на трудници со вклучени најмалку 100 пренатални прегледи, континуирана контрола и грижа на најмалку 40 бремени жени				

2. Акушерска грижа и водење на најмалку 40 нормални спонтани породувања (Студент мора да изведе најмалку 40 породувања. Доколку нема, бројката се смалува на 30, со тоа што мора активно да учествува-асистира на уште најмалку 20 породувања). 3. Активно учествува во карлични породувања. Може и со симулации на фантоми. 4. Изведба на епизиотомија и сутура на раната како и сутура на помала едноставна перинеална лацерација. Може и на фантом, само ако е апсолутно неопходно. 5. Акушерска нега и водење на најмалку 40 жени со ризична бременост, абнормално раѓање или проблематичен пуерпериум (и родилката, и новороденото). 6. Грижа и надзор (вклучително и прегледи) на најмалку 100 леунки, со преглед на најмалку 100 здрави новородени, со советување за лактација и доење. 7. Грижа за ризични новородени со специјални потреби: преттермински, посттермински, со мала родилна тежина и болни новородени. 8. Акушерска грижа за пациентки со патолошки состојби од областа на гинекологијата и акушерството 9. Познавање на медицинската нега и грижа во различните области од медицината, интерната медицина и хирургијата, што подразбира и теорија и клиничка пракса. 10. Во родилна сала студентот мора да изработи: Прием на трудница-20, Хигиенска подготовка-20, Надворешен физикален преглед-40, Вагинален преглед-40, Амниотомија-10. 11. Породување при главична презентација-40, прво и второ родилно време главична презентација-40, трето родилно време-40, Клемување и пресекување папчаник-40, Асистенција при сутура на епизиотомија/перинеална руптура-40, Четврто родилно време и грижа за новороденото-40, Примарна реанимација на новородено-2, Асистенција при реанимација-5, Преглед на матка-40. 12. Мануелна ревизија-асистенција-5, Постапка при атонија на утерус-5, Асистенција при карлично породување-5, Асистенција при породување со вакум екстрактор-5, Асистенција при породување со форцепс-5, Асистенција и инструментирање при царски рез-5, Водење раѓање кај ризични трудници со дијабетес, еклампсија, срцеви, белодробни и бубрежни болести-5, Водење раѓање кај родилка со инфективна болест-1, Водење бременост и раѓање кај специфични и комплексни случаи/ситуации, маргинализирани групи и лица со посебни потреби-3				
12.	Методи на учење: интерактивни кабинетски вежби на фантоми, интерактивни клинички вежби со пациентки под супервизија и самостојно, клиничка пракса во гинеколошко-акушерска амбуланта, на гинеколошко-акушерско одделение, одделение за пуерпериум, во родилна сала и операциона сала под супервизија.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		4 ЕКТС x 30 часа = 120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		15 недели по 1 ден (8 часа/ден) = 120 часа професионална клиничка пракса (0+8+0)	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	0 часови
		15.2.	Практична настава-клиничка пракса	120 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	0 часови
		16.3.	Домашно учење	0 часови
17.	Начин на оценување Оценувањето е описно (положил / не положил)			

	Менторот одговорен за професионалната клиничка пракса води евиденција за редовното посетување и активностите на студентот во тек на стручната пракса. После завршување на стручната пракса студентот не добива оценка, но се добива опис- дали ја поминал или не ја поминал успешно стручната пракса, во смисла на исполнување на утврдениот број на клинички вештини, утврдени во Европската директива European Directive 2005/36/EC за регулирани професии-акушерка. Податакот за извршена стручна пракса одговорниот наставник го внесува во индексот на студентот и во Книшката за стручна пракса-практична настава.	
17.1.	Тестови	0 бодови
17.2.	Семинарска работа / проект	0 бодови
17.3.	Активност и учество на предавања и вежби	0 бодови
17.4.	Завршен устен испит	0 бодови
18.	Критериуми за оценување	Нема формални оценки од 5 до 10.
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Не се полага формален испит. Потребен е потпис од одговорно лице дека е успешно остварена клиничката пракса од областа на акушерство и гинекологија.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Самоевалуација

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.		Авторизирани предавања		2016
	2.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за уџбенике и наставна средства-Белград	2008
	3.	Миладиновиќ П. и сор.	Практикум по гинекологија за студенти на медицина и лекари на специјализација	Медицински факултет, Ниш	1995
	4.	Ширимбел	Практична опстетриција	Медицинска књига	
	5.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Белград	2006
	6.	Ристиќ	Практична опстетриција	Freemental, Белград	2001
	7.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛamina)	2016
	22.2.	Дополнителна литература			

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTindal	2012
3.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagreb	2007
4.	Габе, Нибил и Симпсон	Акушерство: Нормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (ALamina)	
6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул, Скопје	2011
8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011
9.	Hoffman	Williams Gynecology 2nd ed.	McGraw Hill	2012
10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	Завршен испит / Дипломски труд			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Акушерка			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Факултет за медицински науки			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус, стручни студии			
6.	Академска година / семестар	3 година / 6 семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Проф д-р Глигор Димитров, Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку, Доц д-р Зоранчо Петановски			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Студентот пристапува кон полагање на завршниот испит/одбрана на дипломскиот труд на крај од стручните студии на соодветната студиска програма. Тој претставува студиски труд на студентот во кој се запознава со методологијата на превентивните, дијагностичките и тераписките процедури во избраната област и со процесот на здравствена нега. На тој начин идните дипломирани акушерки се запознаваат со најновите достигнувања во дадената област. Според тоа, треба да презентираат оспособеност за: користење на најсовремените техники и средства кои ќе бидат применети во актуелната проблематика која е предмет на дипломскиот труд, како и употребата на информатичките системи за пребарување на странски и домашни бази на податоци, се запознаваат со фазите на истражувачката работа, поставување на цел, преку добивање на резултати и коментари-дискусија за добиените резултати, како и презентација на наодите во избраната област. Со изборот на темата и нејзината успешна одбрана направено е и делумно насочување на дипломираната акушерка во нејзината понатамошна практична работа и континуирано образование, и лично и на други акушерки.				
11.	Содржина на предметната програма: Наставно-научниот совет на Факултетот ги донесува темите за дипломски трудови по предлог на кандидатот и неговиот ментор. Комисијата за одбрана на трудот/полагање на завршниот испит се состои од три члена, составена од професори од соодветната област за која се острочува кандидатот. Менторот е задолжителен член на комисијата и мора да биде водич на студентот во изработката на дипломскиот труд. Дипломскиот труд ги содржи следниве елементи: Вовед, општ дел (преглед на литературата за проблемот), резултати, дискусија, заклучок, резиме на англиски јазик и користена литература-референци. За одбраната на дипломскиот труд се води записник, кој мора да го содржи името на темата, името на кандидатот, како и имињата на членовите на комисијата, местото и времето на одбраната и евалуација на трудот. Оценката од одбраната / завршниот испит влегува во просечната оценка-просекот на оценки на кандидатот. Одбранетиот дипломски труд/положениот завршен испит се оценува со оценка од 6 до 10. Неодбранетиот труд/неположениот завршен испит се оценува со оценка 5. Студентот кој не го положил завршниот испит може да побара да му се одобри уште една тема, која е по правило од друга област, а постапката е иста како и за првата одбрана. Одбраната на дипломскиот труд/полагањето на завршниот испит е усно и јавно. Тоа се врши во просториите на Факултетот за медицински науки при УГД.				

	Штип и во наставните бази. Во текот на усната одбрана на трудот може да се користат мултимедијални презентации-нагледни средства (компјутерски презентации, слајдови, видео презентации)			
12.	Методи на учење: /			
13.	Вкупен расположив фонд на време		6 ЕКТС x 30 часа = 180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		180 часа за изработка на дипл.труд и презентација	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава	0 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	0 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	0 часови
		16.2.	Самостојни задачи	0 часови
		16.3.	Домашно учење	0 часови
		16.4.	Дипломски труд	180 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		
	17.2.	Семинарска работа/ проект		
	17.3.	Активност и учество		
	17.4.	Завршен испит/одбрана на Дипломски труд		Оценка од 5 до 10.
18.	Критериуми за оценување (оценка)			5 (пет) (F)
				6 (шест) (E)
				7 (седум) (D)
				8 (осум) (C)
				9 (девет) (B)
				10 (десет) (A)
19.	Услов полагање на завршен испит		Положени сите испити и потписи од сите три модули клиничка пракса, одобрено полагање на завршен испит/одбрана на дипл. труд.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Самоевалуација	

22	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Младеновиќ Д. и сор.	Гинекологија и акушерство	Завод за учебнике и наставна средства-Белград	2008

		2.	Миладиновиќ П. и сор.	Практикум по гинекологија за студенти на медицина и лекари на специјализација	Медицински факултет, Ниш	1995
		3.	Ширимбел	Практична опстетриција	Медицинска књига	
		4.	Ристиќ	Практична гинекологија	Freemental, Белград	2006
		5.	Ристиќ	Практична опстетриција	Freemental, Белград	2001
		6.	Фортнер и сор.	Џон Хопкинс: Прирачник за гинекологија и акушерство	Арс Ламина (АЛамина)	2016
		Дополнителна литература				
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Fraser	Myles Textbook for Midwives	Elsevier	2014
		2.	Macdonald	Mayes' Midwifery	BailereTindal	2012
		3.	Kurjak i suradnici	Ultrazvuk u ginekologiji i perinatologiji	Medicinska naklada, Zagr	2007
		4.	Габе, Нибил и Симпсон	АкушерствоНормални и проблематични бремености	Табернакул	2011
		5.	Cunningham, Leveno, Bloom и сор.	Williams Obstetrics: 23rd edition	Ars Lamina (АЛамина)	
		6.	Кален	Ултразвук во гинекологијата и акушерството	Табернакул	2011
		7.	Берек и Новак	Гинекологија	Табернакул, Скопје	2011
		8.	Дисаиа и Крисман	Клиничка гинеколошка онкологија	Табернакул, Скопје	2011
		9.	Hoffman	WilliamsGynecology 2e	McGraw Hill	2012
		10.	Гоулдман и Осиело	Сесил Медицина, погл. Здравјето на жената	Табернакул	2012

